

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

2023 оны 11 дүгээр сарын 06
№41 (1289)

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТАМГЫН ГАЗАР

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

540.	Тусгай хяналтын дэд хорооны бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай	Дугаар 86	3103

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

541.	Шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлөх тухай	Дугаар 69	3104
542.	Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай	Дугаар 72	3104

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

543.	Техникийн зохицуулалт батлах тухай	Дугаар 97	3105

ᠭᠢᠨᠢ	<p>ᠬᠠᠠᠵᠤ ᠰᠢ ᠰᠠᠨᠠᠵᠢᠨᠠᠳᠤᠰᠤᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ</p> <p>Mberrũ Folo_ 02 Jsd (0a Ggĩ* 0a Dooŋŋgũ</p>	<p>ᠮᠠᠨᠠᠵᠢ</p> <p>᠒᠗</p> <p>₮90᠖</p>
ᠭᠢᠨᠢ	<p>ᠬᠠᠠᠵᠤ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ</p> <p>ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ</p> <p>ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ</p> <p>Mberrũ Folo_ 0a Yerokkĩiĩrc I iia Jgrli(</p>	<p>ᠮᠠᠨᠠᠵᠢ</p> <p>᠔᠕</p> <p>₮90᠗</p>
ᠭᠢᠨᠢ	<p>ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ</p> <p>ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ</p> <p>Mberrũ Folo_ 0a Ykũ Hordũ 0a Dooŋŋgũ</p> <p>ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠶ᠋ᠣᠨ</p>	<p>ᠮᠠᠨᠠᠵᠢ</p> <p>19</p> <p>₮90᠙</p>

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2023 оны 10 дугаар
сарын 26-ны өдөр

Дугаар 86

Улаанбаатар
хот

Тусгай хяналтын дэд хорооны бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.6 дахь заалт, 28 дугаар зүйлийн 28.5 дахь хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.3, 26.5 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн Баагаагийн Баттөмөр, Дашдондогийн Ганбат нарыг Улсын Их Хурлын Тусгай хяналтын дэд хорооны гишүүнээр баталсугай.

2.Энэ тогтоолыг 2023 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

Mongolia Folio - 02 Yuki Norge 02 Docstocfg

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2023 оны 06 дугаар
сарын 19-ний өдөр

Дугаар 69

Улаанбаатар
хот

Шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлөх тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Гучин дөрөвдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 40.1 дэх хэсэг, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн 2023 оны 83 дугаар тогтоолыг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Өндөр насны тэтгэвэрт гарах хүсэлт гаргасан тул Гомбосүрэнгийн Сонинболорыг Ховд аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**УХНААГИЙН
ХҮРЭЛСҮХ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2023 оны 06 дугаар
сарын 29-ний өдөр

Дугаар 72

Улаанбаатар
хот

Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 16 дахь хэсэг, Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 36 дугаар зүйлийн 36.1, 36.11 дэх хэсэг, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн 2023 оны 175 дугаар тогтоолыг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

1.Гомбодоржийн Ганбаатарыг Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилсугай.

2.Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилогдсонтой холбогдуулан Гомбодоржийн Ганбаатарыг Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**УХНААГИЙН
ХҮРЭЛСҮХ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2023 оны 03 дугаар
сарын 15-ны өдөр

Дугаар 97

Улаанбаатар
хот

Техникийн зохицуулалт батлах тухай

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн 6.1-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.“Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлын техникийн зохицуулалт”-ыг хавсралт ёсоор баталсугай.

2.Техникийн зохицуулалтын хэрэгжилтийг хангуулж, хяналт тавьж ажиллахыг Барилга, хот байгуулалтын сайд Ц.Даваасүрэнд үүрэг болгосугай.

3.Энэ тогтоолыг 2023 оны 08 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

**БАРИЛГА, ХОТ
БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД**

Ц.ДАВААСҮРЭН

Засгийн газрын 2023 оны 03 дугаар
сарын 15-ны өдрийн 97 дугаар
тогтоолын хавсралт

**БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН
АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН
ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ**

2023 он

Боловсруулсан:

Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Ц.Ганбат
Монгол Улсын зөвлөх инженер ..... Ph.D Э.Ганзориг
Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Ph.D Ц.Дашдорж
Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Ph.D Ч.Дорлигсүрэн
Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Г.Тулга
Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Р.Батбаатар

Редакц хийсэн:

Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Д.Гантулга
Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Д.Алтанхуяг
Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Н.Батжилмаа
Монгол Улсын мэргэшсэн инженер..... Т.Батцэнд

АГУУЛГА

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

1 дүгээр зүйл.Зорилго	5
2 дугаар зүйл.Нэр томьёо ба тодорхойлолт	5
3 дугаар зүйл.Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлын техникийн зохицуулалтын эрх зүйн үндэс	10
4 дүгээр зүйл.Хамрах хүрээ	10
5 дугаар зүйл.Барилга байгууламжийг тодорхойлох	12
6 дугаар зүйл.Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангах	13
7 дугаар зүйл.Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангахад хэрэглэх норм, нормативын баримт бичиг	14

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ, ТЭДГЭЭРИЙН ЗУРАГ ТӨСЛИЙН БАРИМТ БИЧИГ БОЛОВСРУУЛАХ, БАРИЛГЫН АЖИЛ ГҮЙЦЭТГЭХ, АШИГЛАХ ҮЕИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

8 дугаар зүйл.Механик аюулгүй байдлын шаардлага	15
9 дүгээр зүйл.Галын аюулгүй байдлын шаардлага	16
10 дугаар зүйл.Байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдлийн ба техногенийн үйлчлэлийн үеийн аюулгүй байдлын шаардлага	17
11 дүгээр зүйл.Барилга байгууламжид амьдрах, байрлах хүмүүсийн эрүүл мэндийн аюулгүй байдлын шаардлага	17
12 дугаар зүйл.Барилга байгууламж ашиглагчийн аюулгүй байдлын шаардлага	18
13 дугаар зүйл.Барилга байгууламжийн хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэдийн хүртээмжийн шаардлага	18
14 дүгээр зүйл.Барилга байгууламжийн эрчим хүчний үр ашгийн шаардлага	18
15 дугаар зүйл.Барилга байгууламжийн хүрээлэн байгаа орчинд нөлөөлөх аюулгүйн түвшний шаардлага	19

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХАД ИНЖЕНЕР ХАЙГУУЛЫН СУДАЛГАА, ЗУРАГ ТӨСЛИЙН БАРИМТ БИЧИГТ ТАВИХ ШААРДЛАГА

16 дугаар зүйл.Инженер хайгуулын судалгаанд тавих шаардлага	19
17 дугаар зүйл.Зураг төслийн баримт бичигт тавих шаардлага	21
18 дугаар зүйл.Барилга байгууламжийн механик аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага	27
19 дүгээр зүйл.Барилга байгууламжийн галын аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага	29

20 дугаар зүйл.Байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдлийн ба техногенийн үйлчлэлийн үед барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага	30
21 дүгээр зүйл.Эрүүл ахуй, халдвар хамгааллын шаардлагыг хангахад тавих шаардлага	31
22 дугаар зүйл.Дотор агаарын чанарыг хангахад тавих шаардлага	31
23 дугаар зүйл.Унд, ахуйн хэрэгцээний усны чанарыг хангахад тавих шаардлага	33
24 дүгээр зүйл.Нарны тусгал ба түүнээс хамгаалахад тавих шаардлага	33
25 дугаар зүйл.Гэрэлтүүлэгт тавих шаардлага	34
26 дугаар зүйл.Дуу чимээнээс хамгаалахад тавих шаардлага	34
27 дугаар зүйл.Ус, чийгээс хамгаалахад тавих шаардлага	35
28 дугаар зүйл.Доргионоос хамгаалахад тавих шаардлага	35
29 дүгээр зүйл.Цахилгаан соронзон орны үйлчлэлээс хамгаалахад тавих шаардлага	36
30 дугаар зүйл.Ионжуулагч цацрагаас хамгаалахад тавих шаардлага	36
31 дүгээр зүйл.Өрөөний бичил уур амьсгалд тавих шаардлага	37
32 дугаар зүйл.Барилга байгууламж ашиглагчийн аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага	38
33 дугаар зүйл.Барилга байгууламжийн эрчим хүчний үр ашгийг хангахад тавих шаардлага	42
34 дүгээр зүйл.Хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалахад тавих шаардлага	44
35 дугаар зүйл.Худалдан авагчийг төөрөгдүүлэх үйлдлээс урьдчилан сэргийлэхэд тавих шаардлага	45

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ИНЖЕНЕРИЙН ХАНГАМЖИЙН СИСТЕМ БОЛОН ДАМЖУУЛАХ ХООЛОЙН БАЙГУУЛАМЖИД ТАВИХ ШААРДЛАГА

36 дугаар зүйл.Халаалт, агаар сэлгэлт, кондиционерийн системд тавих шаардлага	46
37 дугаар зүйл.Дамжуулах хоолойн байгууламжид тавих шаардлага	47
38 дугаар зүйл.Ус хангамжийн системд тавих шаардлага	47
39 дүгээр зүйл.Ариутгах татуургын системд тавих шаардлага	48
40 дүгээр зүйл.Цахилгаан хангамжийн системд тавих шаардлага	49

ТАВДУГААР БҮЛЭГ. БАРИЛГЫН АЖЛЫН ЯВЦАД БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХАД ТАВИХ ШААРДЛАГА

41 дүгээр зүйл.Барилга байгууламжид хэрэглэх барилгын материал, бүтээгдэхүүнд тавих шаардлага	50
42 дугаар зүйл.Барилгын ажил гүйцэтгэж байгаа болон барилгын ажил нь дуусаагүй зогссон барилга байгууламжийг хамгаалахад тавих шаардлага	51

43 дугаар зүйл.Барилгын ажил гүйцэтгэх үед барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага 51

ЗУРГААДУГААР БҮЛЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН АШИГЛАЛТ, ХАМГААЛАЛТ, БУУЛГАЛТЫН ҮЕД АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХАД ТАВИХ ШААРДЛАГА

44 дүгээр зүйл.Барилга байгууламжийн ашиглалтын үед аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага 53

45 дугаар зүйл.Барилга байгууламжийн хамгаалалт, буулгалтын үед аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага 54

ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ, ТЭДГЭЭРИЙН ЗУРАГ ТӨСЛИЙН БАРИМТ БИЧИГ, БАРИЛГЫН АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ, АШИГЛАЛТЫН ҮЕИЙН ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭ

46 дугаар зүйл.Барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг, барилгын ажлын гүйцэтгэл, ашиглалтын үеийн тохирлын үнэлгээний журам 55

47 дугаар зүйл.Барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг, барилгын ажлын гүйцэтгэлд заавал хийх тохирлын үнэлгээ 56

48 дугаар зүйл.Барилга байгууламж, тэдгээрийн ашиглалтын үйл ажиллагаанд заавал хийх тохирлын үнэлгээ 61

49 дүгээр зүйл.Барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг, барилгын ажлын гүйцэтгэлд сайн дурын тохирлын үнэлгээ хийх журам 62

НАЙМДУГААР БҮЛЭГ. ХАРИУЦЛАГА, ШИЛЖИЛТИЙН ЖУРАМ

50 дугаар зүйл.Хариуцлага 62

51 дүгээр зүйл.Шилжилтийн журам 63

БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

1 дүгээр зүйл. Зорилго

1.1.Энэхүү “Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлын техникийн зохицуулалт” (цаашид “Техникийн зохицуулалт” гэх)-ын зорилго нь дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангах үндсэн суурь шаардлагыг тогтооно:

- 1) иргэдийн амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгийг хамгаалах;
- 2) хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамлыг хамгаалах;
- 3) худалдан авагчдыг төөрөгдүүлэх үйлдлээс урьдчилан сэргийлэх;
- 4) барилга байгууламжийн эрчим хүчний үр ашгийг хангах.

2 дугаар зүйл. Нэр томьёо ба тодорхойлолт

2.1.Энэ техникийн зохицуулалтад хэрэглэсэн дараах нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

- 1) **ачаалал** – барилга байгууламжийн бүтээц болон буурьт үйлчилж тэдгээрийн хүчдэл-хэв гажилтын төлөвийг тодорхойлох механик хүч;
- 2) **ашиглалтын хэвийн нөхцөл** – барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулахад тэдгээрийн зориулалт, технологийн үйл явцад сөргөөр нөлөөлөх урьдчилан тооцсон аливаа хүчин зүйлс үүсээгүй байх нөхцөл;
- 3) **байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдэл** – барилга байгууламжид сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх, эсхүл эвдрэл, гэмтэл учруулах хүчтэй цасан ба шороон шуурга, үер, аянга, газар хөдлөлт, нуранги, хөрсний гулсалт, элэгдэл, гал түймэр болон тэдгээртэй төсөөтэй бусад үйл явц, үзэгдэл;
- 4) **байгалийн төвөгтэй нөхцөл** – барилга байгууламжийг барьж байгуулах, шинэчлэх, ашиглах талбай нь бүтэц, төлөвийн хувьд онцгой шинж чанартай хөрстэй болон байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдэл, эсхүл техногенийн үйлчлэл үүсэх эрсдэлтэй нь тогтоогдсон нөхцөл;
- 5) **барилга** – барилгын ажлын үр дүнд бий болсон, өрөө тасалгаа, инженерийн шугам сүлжээг багтаасан, газар дээрх болон газар доорх хэсэгтэй, хүн амьдрах, үйл ажиллагаа эрхлэх, үйлдвэрлэл явуулах, бараа бүтээгдэхүүн хадгалах, мал, амьтан агуулах зориулалттай орон зайн систем;
- 6) **байгууламж** – барилгын ажлын үр дүнд бий болсон, даацын, зарим тохиолдолд хашлага бүтээцээс бүрдсэн, газар дээгүүр, газар дээрх болон доорх хэсэг бүхий төрөл бүрийн үйлдвэрлэл явуулах, бүтээгдэхүүн хадгалах, хүмүүс түр байрлах, мөн ачаа, хүн зөөвөрлөх зориулалттай, барилгын орон зайн, хавтгайн, эсхүл шугаман систем.

- 7) **барилга байгууламжийн аюулгүй байдал** – иргэдийн амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамалд хор хохирол, аюул учруулах хэмжээний үл зөвшөөрөх эрсдэл үүсээгүй байх барилга байгууламжийн төлөв;
- 8) **барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангах**- иргэдийн амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамалд хор хохирол, аюул учруулах хэмжээний үл зөвшөөрөх эрсдэл үүсэх нөхцөлийг хязгаарласан инженер, техникийн болон зохион байгуулалтын цогц арга хэмжээ авах үйл явц;
- 9) **барилга байгууламжийн аюулгүй байдлын үзүүлэлт**-барилга байгууламжийн аюулгүй байдлын тохирлыг хангуулахад баримтлах, барилгын бүтээц, буурь, материал, бүтээгдэхүүн, инженерийн хангамжийн сүлжээ ба системийн шинж чанарыг илэрхийлсэн тоон болон чанарын үзүүлэлтүүд;
- 10) **барилга байгууламжийн буурь** – барилга байгууламжаас ирэх ачаа ба үйлчлэлийг хүлээж авах, мөн хөрсний цулд явагдах байгалийн болон техногенийн үйл явцын үйлчлэлийг барилга байгууламжид дамжуулах хөрсний цул хэсэг;
- 11) **барилга байгууламжийн амьдралын мөчлөг**– инженер хайгуулын судалгаа хийх, үе шатны ажлыг гүйцэтгэх, ашиглалтыг хамруулсан нийт хугацаа;¹
- 12) **барилга байгууламжийн найдваршил** – ашиглалтын тооцоот хугацааны туршид шаардлагатай зориулалтын үйл ажиллагааг хангах чадвар;
- 13) **барилга байгууламжийн тохирлын үнэлгээ** – барилга байгууламжид тавигдах шаардлагын хэрэгжилтийг шууд болон шууд бусаар тодорхойлох үйл ажиллагаа;
- 14) **барилгын бүтээц** – даацын болон тусгаарлах хашлага бүтээц, эсхүл урлаг гоо зүйн тодорхой үүрэг гүйцэтгэх зориулалттай барилга байгууламжийн бүрдэл хэсэг;
- 15) **барилгын бүтээцийн хязгаарын төлөв** – барилга байгууламжийг цаашид ашиглах, сэргээн засварлах боломжгүй, эсхүл аюултай, үл зөвшөөрөх, хүндрэлтэй болон үр ашиггүй болох бүтээцийн төлөв;
- 16) **бат бэхээ алдах** – тооцооны ачаа ба үйлчлэлийн нөлөөгөөр бүтээцийн материал эвдэрч гэмтэх, буурь хөрсний физик, механик шинж чанар үл зөвшөөрөх хэмжээнд хүртэл буурсны улмаас барилга байгууламж болон тэдгээрийн хэсэг, эсхүл тусгай бүтээцийн элементүүд даах чадвараа бүрэн болон хэсэгчлэн алдах;
- 17) **газар хөдлөлтийн тэсвэршил** – барилга байгууламж холбогдох норм дүрмийн хүрээнд хэвийн ашиглалтын чанараа хадгалж, газар хөдлөлтийн үйлчлэлийг тэсвэрлэх чадвар;

¹ “үе шатны ажил” гэж барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглалтад оруулах үйл ажиллагаа тус бүрийн технологийн дарааллыг.

- 18) **гүйцэтгэлийн баримт бичиг** – барилгын ажлыг гүйцэтгэх явцад барилга байгууламж, шугаман объектууд тэдгээрийн элементүүдийн чанар, байрлал, физик, механик шинж чанар, зураг төслийн шийдлийн бодит гүйцэтгэлийг тусгасан бичвэр болон график зураглал;
- 19) **даах чадвар** – барилга байгууламжид түүний хязгаарын төлөвөөс хэтрэхгүйгээр үүсэх хариу үйлчлэлийн хамгийн их утга;
- 20) **инженерийн хамгаалалт** – барилгын ажил гүйцэтгэх болон ашиглалтын явцад барилгажих талбай, барилга байгууламжийг байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдэл, эсхүл техногенийн үйлчлэл, террорист халдлагаас хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх, үүсэх сөрөг үр дагаврыг бууруулах, хүмүүс болон барилга байгууламжийг хамгаалах зориулалттай цогц байгууламж;
- 21) **инженерийн хангамжийн сүлжээ** – инженерийн шугам сүлжээ² болон бусад байгууламжийн цогц;
- 22) **инженерийн хангамжийн систем** – барилга байгууламжийн ус хангамж, ариутгах татуурга, халаалт, агаар сэлгэлт, кондиционер, хийн ба цахилгаан хангамж, холбоо мэдээлэл, шуурхай удирдлага, хог зайлуулах, босоо тээвэр (цахилгаан шат, эскалатор)-ийн зориулалттай, эсхүл аюулгүй байдлыг хангах үүрэг бүхий систем;
- 23) **инженерийн хангамжийн системийн ослын хамгаалалт** – инженерийн хангамжийн системийг ашиглалтын явцад үүсэх ослын нөхцөлийн аюултай үр дагавраас хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх, үүсэх эрсдэлийг бууруулах, мөн уг системийн ажиллах нөөц (ашиглалтын хугацаа)-ийг нэмэгдүүлэх зориулалттай төхөөрөмжийн иж бүрдэл;
- 24) **материалын реологи шинж чанар** – ачаа ба үйлчлэлийн нөлөөгөөр үүсэх үл сэргэх үлдэгдэл хэв гажилт, урсалт, эсхүл гулсалт;
- 25) **материалын цуцалтын үзэгдэл** – удаан хугацааны туршид олон удаагийн давтамжтайгаар үйлчлэх ачаалал, хэв гажилтын нөлөөгөөр материалын механик ба физик шинж чанар өөрчлөгдөх үзэгдэл;
- 26) **механик аюулгүй байдал** – барилга байгууламж, эсхүл түүний бүрдэл хэсэг тогтвор алдах, нурах үед иргэдийн амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамалд хор хохирол учруулах үл зөвшөөрөх эрсдэл үүсээгүй байх барилгын бүтээц, буурийн төлөв;
- 27) **осол** – тодорхой нутаг дэвсгэрт (газар ба усан дээр) байрлах барилга байгууламжид хүний амь нас, эрүүл мэндэд аюул учруулах, барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслийг эвдэж гэмтээх, нураах, үйлдвэрлэлийн болон тээвэрлэлтийн үйл ажиллагааг алдагдуулах, хүрээлэн байгаа орчинд хор хохирол учруулах техногенийн аюултай үйл явц;
- 28) **ослын гэрэлтүүлэг** – цахилгааны бие даасан эх үүсвэрээс тэжээгдэж, гал түймэр, осол, бусад онцгой нөхцөлд дохиолол нь автоматаар залгагдах болон дохиолол ажиллахгүй, эсхүл байхгүй үед гараар залгах, авралтын зам, гарцад байрлуулсан гэрэлтүүлэг;

² “инженерийн шугам сүлжээ” гэж ус хангамж, цахилгаан, дулаан, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж, газрын тос болон төрөл бүрийн хий дамжуулах хоолой, харилцаа холбооны төвлөрсөн байгууламжийг.

- 29) **өлгөмөл ус** – усыг үл нэвтрүүлэх хөрсний давхаргад түр буюу улирлын байдлаар хуримтлагдсан газрын доорх даралтгүй ус;
- 30) **өрөө**- тодорхой зориулалттай, барилгын бүтээцээр тусгаарлагдсан барилга байгууламжийн доторх орон зайн хэсэг;
- 31) **өрөөний бичил уур амьсгал** – хүн, амьтан, ургамлын бие махбодид нөлөөлж буй агаарын урсгалын хурд, температур, чийгшлийн үзүүлэлтээр тодорхойлох өрөөний дотоод орчны уур амьсгалын нөхцөл;
- 32) **техникийн тусгай нөхцөл** – барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулах, инженер хайгуулын судалгаа хийх, барьж байгуулах, ашиглах, буулгах ажлын аюулгүй байдлын тусгайлсан онцлог шаардлага, өгөгдлийг тусгасан техникийн норм;
- 33) **техникийн үйлчилгээ ба урсгал засвар** – барилга байгууламжийн ашиглалтын тооцоот хугацаанд түүний хэвийн ашиглалтын нөхцөлийг хангахад чиглэсэн цогц арга хэмжээ;
- 34) **техникийн хяналт** – объектын тогтоосон техникийн шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг шалгаж тогтоох үйл явц;
- 35) **техникийн хяналт шинжилгээ** – барилга байгууламжийн төлөв нь зураг төслийн шийдэл, норм, нормативын баримт бичиг болон энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагыг хангаж буй эсэхийг тогтоох, чанар аюулгүй байдлыг үнэлэх, үнэлгээнийхээ дүнг үндэслэн барилга байгууламжийн үлдэгдэл нөөцийг тодорхойлохоор хийж буй системтэй ажиглалт, судалгаа;
- 36) **техникийн шаардлага** – бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, нийлүүлэх, хүлээж авах, барилгын ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд хангасан байвал зохих шаардлагыг тодорхойлсон техникийн баримт бичиг;
- 37) **техногенийн үйлчлэл** – барилга байгууламжид, эсхүл тээвэрлэлтэд гарсан осол, түүнчлэн зэргэлдээх орчны нутаг дэвсгэрт явагдах барилгын үйл ажиллагаанаас үүдэн гарах гал түймэр, дэлбэрэлт болон төрөл бүрийн энерги чөлөөлөгдөхөөс үүсэх аюултай үйлчлэл;
- 38) **тогтвороо алдах** - үл зөвшөөрөх үлдэгдэл хэв гажилт (суулт, шилжилт ба тэдгээртэй төсөөтэй хэв гажилт) үүсэх, эсхүл барилга байгууламж болон тэдгээрийн хэсэг гэмтэж эвдэрсний улмаас барилга байгууламж, тэдгээрийн тусгай хэсгүүд тогтвортой, тэнцвэрийн төлөвөө алдах;
- 39) **тооцооны нөхцөл** – барилгын бүтээц, инженерийн хангамжийн систем, мөн тэдгээрийн бүрдэл хэсгүүдийн тооцооны шаардлагыг тодорхойлсон, тооцоонд авч үзэж буй боломжит нөхцөлийн цогц;
- 40) **тохирлын үнэлээ** – барилгын материал бүтээгдэхүүний тохирлын гэрчилгээ, барилгын ажлын үе шатны захиалагч, зохиогчийн хяналтын дүгнэлт, зураг төслийн баримт бичгийн магадлалын дүгнэлт, барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах комиссын дүгнэлт зэрэг баримт бичиг;
- 41) **тээврийн дэд бүтэц** – автотээвэр, агаарын тээвэр, төмөрзамын болон гудамжгүй тээврийн барилга байгууламжууд;
- 42) **үйлчлэл** – барилгын бүтээц, эсхүл барилга байгууламжийн буурийн хүчдэл, хэв гажилтын төлөвийг өөрчлөхөд хүргэж буй (температурын өөрчлөлт, барилга байгууламжид үзүүлэх хүрээлэн байгаа орчны нөлөөлөл, салхины

үйлчлэл, буурийн суулт, тулгуурын шилжилт, материалын шинж чанарын хугацаанаас хамаарсан доройтол болон бусад нөлөөлөл) үйл явц;

43) **хариуцлагын түвшин** – барилга байгууламжийн эвдрэл, гэмтлээс үүдэн гарах эдийн засаг, нийгэм, экологийн үр дагаврын хэмжээнээс хамаарч тодорхойлсон шинж чанар;

44) **хүмүүс байнга байрлах өрөө** – өдөрт хоёр цаг ба түүнээс дээш хугацаагаар хүмүүс байрлах зориулалттай өрөө;

45) **эрсдэл** – барилга байгууламжид эвдрэл, гэмтэл гарах магадлал ба түүнээс үүсэх хохирлын үр дагаврын хослолоор тодорхойлогдох аюулын хэмжээ.

3 дугаар зүйл. Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлын техникийн зохицуулалтын эрх зүйн үндэс

3.1.Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлын техникийн зохицуулалтын эрх зүйн үндэс нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Хот байгуулалтын тухай, Барилгын тухай, Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хууль болон энэ техникийн зохицуулалтын зорилго, хамрах хүрээтэй холбоотой Монгол Улсын бусад хууль тогтоомж, зохицуулалтын эрх зүйн актууд болно.

4 дүгээр зүйл. Хамрах хүрээ

4.1.Энэ техникийн зохицуулалтад бүх төрлийн зориулалттай барилга байгууламж (инженерийн хангамжийн сүлжээний хамт), тэдгээртэй холбоотой зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах үйл ажиллагааг хамаарна.

4.2.Энэ техникийн зохицуулалтад барилга байгууламжийн амьдралын мөчлөгийн бүх шат хамаарах бөгөөд барилга байгууламжийн зориулалтад хамаарах технологийн үйл ажиллагааны аюулгүй байдал хамаарахгүй.

4.3.Монгол Улсын онцгой зохицуулалттай объектууд тэдгээртэй холбоотой зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах үйл ажиллагаанд энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагыг хангахаас гадна үндэсний аюулгүй байдлыг хамгаалах, мэдээллийн технологи, техникийн хамгаалалт, цөмийн эрчим хүч ашиглах үйл ажиллагаанд хяналт тавих эрх бүхий төрийн байгууллагын болон олон улсын гэрээ, хэлэлцээрээр тогтоосон шаардлагыг хэрэгжүүлнэ.

4.4.Барилга байгууламж, инженерийн хангамжийн сүлжээтэй холбоотой зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах үйл ажиллагаанд өөр техникийн зохицуулалтаар нэмэлт шаардлага тавьж болно. Нэмэлт шаардлага нь энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцсэн байна.

4.5.Энэ техникийн зохицуулалтад барилга байгууламж, инженерийн хангамжийн сүлжээтэй холбоотой зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах үйл ажиллагааны дараах шаардлагууд хамаарна:

- 1) механик аюулгүй байдлын;
- 2) галын аюулгүй байдлын;
- 3) байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдэл, эсхүл техногенийн үйлчлэлтэй үеийн аюулгүй байдлын;
- 4) барилга байгууламжид амьдрах, байрлах хүмүүсийн эрүүл мэндийн аюулгүй байдлын;
- 5) барилга байгууламж ашиглагчийн аюулгүй байдлын;
- 6) барилга байгууламж хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэдэд хүртээмжтэй байх нөхцөлийн;
- 7) барилга байгууламж эрчим хүчний үр ашигтай байх нөхцөлийн;
- 8) хүрээлэн байгаа орчинд барилга байгууламжийн үзүүлэх нөлөөллийн аюулгүйн түвшин.

4.6.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглалт засвар үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөл эзэмшигч нь үйл ажиллагаандаа холбогдох хууль тогтоомжоор тогтоосон нөхцөл, шаардлага, олон улсын болон үндэсний стандартыг дагаж мөрдөх замаар 4.5-д заасан шаардлагуудын хэрэгжилтийг хангана.

5 дугаар зүйл. Барилга байгууламжийг тодорхойлох

5.1.Энэхүү техникийн зохицуулалтын шаардлагыг хэрэгжүүлэхийн тулд барилга байгууламжийг дараах хэв шинжээр тодорхойлно. Үүнд:

- 1) зориулалт;
- 2) тээврийн дэд бүтцийн объект болон технологи, үйл ажиллагааны онцлог нь түүний аюулгүй байдалд нөлөөлдөг бусад объектод хамаарах эсэх;
- 3) барилга байгууламжийг барих, шинэчлэх, ашиглах нутаг дэвсгэрт байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдэл мөн техногенийн шинж чанартай нөлөөлөл үүсэх эсэх;
- 4) аюултай үйлдвэрлэл явуулах эсэх;
- 5) галын ба тэсрэлтээс үүдэлтэй галын аюул байгаа эсэх;
- 6) хүмүүс байнга байрлах өрөө тасалгаатай эсэх;
- 7) хариуцлагын түвшин.

5.2.Энэ техникийн зохицуулалтын 5.1-ийн 1, 2-т заасан хэв шинжээр барилга байгууламжийг тодорхойлохдоо Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжид заасан ангиллыг баримтална. Хэрэв Монгол Улсын хууль

тогтоомжид энэ талаар заагаагүй бол олон улсын эрх зүйн баримт бичигт заасан ангиллыг үндэслэн захиалагч тодорхойлно.

5.3.Энэ техникийн зохицуулалтын 5.1-ийн 3-т заасан хэв шинжээр барилга байгууламжийг тодорхойлохдоо Монгол Улсын Засгийн газар, түүний харьяа төрийн захиргааны байгууллагаас баталсан байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдлийн түвшингээр зохиосон Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн мужлал, Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу гүйцэтгэсэн байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдлийн ажиглалтын олон жилийн үзүүлэлт, мөн барилгын ажил гүйцэтгэх нутаг дэвсгэрт хийсэн инженер хайгуулын судалгааны үр дүнд үндэслэнэ.

5.4.Энэ техникийн зохицуулалтын 5.1-ийн 4-т заасан хэв шинжээр барилга байгууламжийг тодорхойлохдоо холбогдох эрх зүйн болон норм, нормативын баримт бичигт заасан ангиллыг баримтална.

5.5.Энэ техникийн зохицуулалтын 5.1-ийн 5-д заасан хэв шинжээр барилга байгууламжийг тодорхойлохдоо Монгол Улсын галын аюулгүй байдлын талаарх хууль тогтоомжид заасныг үндэслэнэ.

5.6.Энэ техникийн зохицуулалтын 5.1-ийн 6-д заасан хэв шинжээр барилга байгууламжийг тодорхойлохдоо захиалагчийн тавьсан шаардлагад үндэслэнэ.

5.7.Энэ техникийн зохицуулалтын 5.1-ийн 7-д заасан хэв шинжээр барилга байгууламжийг тодорхойлохдоо эрсдэлийн зэргээр тодорхойлсон дараах хариуцлагын түвшний аль нэгд хамааруулж тодорхойлно. Үүнд:

- 1) онцгой түвшин;
- 2) өндөржүүлсэн түвшин;
- 3) хэвийн түвшин;
- 4) бууруулсан түвшин.

5.8.Хариуцлагын онцгой түвшинд онцгой барилга байгууламжууд, хариуцлагын өндөржүүлсэн түвшинд онц аюултай, техникийн хувьд төвөгтэй барилга байгууламжууд хамаарна. Онцгой болон онц аюултай, техникийн хувьд төвөгтэй барилга байгууламжийг холбогдох эрх зүйн баримт бичиг болон норм, нормативын баримт бичгээр тодорхойлно.

5.9.Хариуцлагын хэвийн түвшний барилга байгууламжид хариуцлагын онцгой, өндөржүүлсэн ба бууруулсан түвшинд хамаарахаас бусад бүх барилга байгууламж хамаарна.

5.10.Хариуцлагын бууруулсан түвшний барилга байгууламжид түр хугацаагаар ашиглах зориулалттай (улирлын чанартай) барилга байгууламж мөн түүнчлэн барилга байгууламжийг барьж байгуулах

болон хувийн орон сууц барихтай холбоотой туслах барилга байгууламж хамаарна.

5.11.Энэ техникийн зохицуулалтын 5.1-д дурдсан барилга байгууламжийг тодорхойлох хэв шинжийг дараах этгээд зааж өгнө. Үүнд:

- 1) барилгын захиалагч барилга байгууламжийг барихад шаардлагатай инженер хайгуулын судалгааны ажлын даалгавар ба зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах даалгаварт;
- 2) зураг төсөл зохиогч барилгын ажил дууссаны дараа барилга байгууламжийн өмчлөгч этгээдэд хадгалуулах зураг төслийн баримт бичгийн бичвэр материалд.

6 дугаар зүйл. Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангах

6.1.Барилга байгууламжийн параметрийн төслийн утга болон амьдралын мөчлөгийн бүх үе шатуудад харгалзах чанарын үзүүлэлтийг аюулгүй байдлын шаардлагад нийцүүлэн тогтоох, тэрхүү тогтоосон төслийн утга, чанарын үзүүлэлтийг барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах явцад хэрэгжүүлэх, мөн барилга байгууламжийг ашиглах, хамгаалах, буулгах үед бууруулахгүйгээр шаардлагатай түвшинд барих замаар барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах үеийн аюулгүй байдлыг хангана.

6.2.Барилга байгууламж, тэдгээрийн инженерийн шийдэл, зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах үеийн аюулгүй байдлыг энэ техникийн зохицуулалт болон барилгын бусад норм, нормативын баримт бичиг, эсхүл техникийн тусгай нөхцөлийн шаардлагыг хэрэгжүүлэх замаар хангана.

7 дугаар зүйл. Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангахад хэрэглэх норм, нормативын баримт бичиг

7.1.Энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагын хэрэгжилтийг хангахад барилгын норм, дүрэм, барилгын дүрэм, үндэсний стандарт зэрэг норм, нормативын баримт бичгийг хэрэглэнэ.

7.2.Барилгын норм, дүрэм болон барилгын дүрмийн агуулга, тэдгээрийг хэрэглэх асуудлыг “Барилга байгууламжийн норм, нормативын баримт бичгийн ерөнхий тогтолцоо”-оор, стандартын агуулга түүнийг хэрэглэх асуудлыг “Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хуулиар зохицуулна.

7.3.Энэ техникийн зохицуулалтын 7.1-д заасан барилгын норм, дүрэм нь барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах,

барилгын ажлыг гүйцэтгэх, ашиглах үйл ажиллагааны аюулгүй байдал болон найдваршлыг хангах хамгийн бага зайлшгүй шаардлагыг заана.

7.4.Энэ техникийн зохицуулалтын 7.1-д заасан барилгын дүрэм нь барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, барилгын ажлыг гүйцэтгэх, ашиглах үйл ажиллагааны нэг хэсэгт ялгаатай шаардлага, барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангах өөр, өөр арга, аргачлалыг зааж болно. Энэ тохиолдолд дээрх шаардлага, арга, аргачлалуудыг сонголттой хэрэгжүүлэх боломжтой байх бөгөөд барилгын ажлын гүйцэтгэгч, захиалагч барилгын үйл ажиллагааны явцыг аль шаардлага, арга, аргачлалын дагуу гүйцэтгэхийг бие даан өөрөө сонгох эрхтэй.

7.5.Энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагыг хангахад барилгын дүрэм, стандартад заасан сонгон хэрэглэх шаардлагуудыг хэрэгжүүлэхгүй байх нь энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагыг зөрчсөнд тооцох нөхцөл болохгүй.

7.6.Барилга байгууламжийн норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагын утгыг ялгаж ойлгоход хялбар байх үүднээс тавигдах шаардлагын зэрэглэлийг дараах үгсийг ашиглан ялгана:

- 1) маш хатуу шаардлага тавьсан, ингэж хийхээс өөрөөр хийж болохгүй гэсэн утга илэрхийлэх үг: “заавал”, эсрэг заалттай үг: “хориглох”;
- 2) хатуу шаардлага тавьсан, ердийн нөхцөлд ингэж хийх хэрэгтэй гэсэн утга илэрхийлэх үг: “хэрэгтэй, шаардлагатай, ёстой, ...ингэнэ, ...ингэсэн байна”, эсрэг заалттай үг: “хэрэггүй”, эсхүл “болохгүй”;
- 3) хязгаарлагдмал сонголт өгч зөвшөөрсөн, нөхцөлийг тусгайлан зөвшөөрөх үед эхлээд ингэж хийх гэсэн утга илэрхийлэх үг: “эерэг заалттай үг: “зохистой, тохиромжтой”, эсрэг заалттай үг: “зохихгүй, тохиромжгүй”;
- 4) сонголт өгсөн, тодорхой нөхцөлд ингэж хийж болно гэсэн утга илэрхийлэх үг: “болно”;
- 5) шаардлагуудад бусад холбогдох стандарт, норм, дүрмийн дагуу хийж гүйцэтгэхийг заасан утга бүхий агуулгыг илэрхийлэх: “..... дүрэмд нийцсэн байна”, эсхүл “..... дүрмийн дагуу гүйцэтгэнэ”.

7.7.Олон улс, бүс нутгийн болон гадаад улсын стандарт тэдгээрийн зарим хэсэг энэ техникийн зохицуулалтын 1 дүгээр зүйлд заасан зорилгыг хангахад үр дүнд хүрэхгүй, эсхүл тохирохгүй байхаас бусад тохиолдолд Монгол Улсын байгаль, цаг уур, газар зүйн онцлогт тохируулан тухайн стандартыг бүхэлд нь болон хэсэгчлэн мөрдөж болно.

7.8.Барилга байгууламжийн төслийн баримт бичгийг боловсруулахад энэ техникийн зохицуулалтын 7.1-д заасан норм, нормативын баримт бичгээр тогтоосон аюулгүй байдал болон найдваршлыг хангах шаардлагаас татгалзах, хангалтгүй гэж үзэх, эсхүл шаардлага нэмж тогтоох бол зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах үйл ажиллагааг эрх бүхий төрийн байгууллагаас тогтоосон дүрмийн дагуу боловсруулсан техникийн тусгай нөхцөлөөр зохицуулна.

7.9.Тогтоосон дүрмийн дагуу боловсруулсан техникийн тусгай нөхцөлийн шаардлага нь энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагыг хангахтай холбоотой норм, нормативын баримт бичигт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах үндэслэл байж болно.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ, ТЭДГЭЭРИЙН ЗУРАГ ТӨСЛИЙН БАРИМТ БИЧИГ БОЛОВСРУУЛАХ, БАРИЛГЫН АЖИЛ ГҮЙЦЭТГЭХ, АШИГЛАХ ҮЕИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

8 дугаар зүйл. Механик аюулгүй байдлын шаардлага

8.1.Барилгын бүтээц ба буурь нь барилга байгууламжийг барих, ашиглах явцад үүсэх дараах эвдрэл, гэмтлийн үед иргэдийн амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамлыг сүйтгэж хор хохирол, аюул учруулахгүй байж бат бэх, тогтвороо алдахгүй байх ёстой. Үүнд:

- 1) барилгын даацын тухайлсан бүтээц, эсхүл тэдгээрийн хэсгүүд эвдэрч гэмтэх;
- 2) барилга байгууламж бүхэлдээ, эсхүл тэдгээрийн бүрдэл хэсгүүд эвдэрч гэмтэх;
- 3) барилга байгууламжийн бүтээц, буурь, зэргэлдээх орчны нутаг дэвсгэрийн хөрсний цулд үл зөвшөөрөх хэмжээний хэв гажилт үүсэх;
- 4) барилгын даацын бүтээцэд хэв гажилт, шилжилт үүсэх, эсхүл тогтвороо алдах, тэр дундаа босоо тэнхлэгээс хазайснаас үүдэн барилга байгууламжийн хэсэг, инженер техникийн хангамжийн сүлжээ ба систем эвдэрч гэмтэх.

8.2.Хүмүүсийг босоо болон хэвтээ чиглэлд тээвэрлэх зориулалттай механик хэрэгсэл нь аюулгүй, холбогдох норм нормативын баримт бичиг, техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцсэн байна.

8.3.Барилга байгууламж болон тэдгээртэй холбоотой барилгын ажлыг гүйцэтгэх, ашиглах үйл ажиллагааг газар хөдлөлтийг тэсвэрлэх чадварыг хангах, газар хөдлөлтийн үед хүмүүсийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээг тусгасан зураг төслийн дагуу гүйцэтгэнэ.

8.4. Газар хөдлөлтийн үйлчлэлийн улмаас барилга байгууламж эвдэрч нурах аюулыг бууруулахын тулд дараах шаардлагыг хэрэгжүүлнэ:

- 1) барилга байгууламж барих нутаг дэвсгэр нь газар хөдлөлтийн зөвшөөрөгдсөн эрчимтэй байх;
- 2) барилга байгууламжийн эзлэхүүн төлөвлөлт, бүтээцийн шийдлийг газар хөдлөлтийн үйлчлэлд хамгийн багаар өртөх байдлаар сонгох;
- 3) газар хөдлөлтийн эсрэг техникийн болон бүтээцлэлийн тусгай шийдэл, арга хэмжээ авах;
- 4) барилга угсралтын ажлыг чанартай гүйцэтгэх нөхцөлийг хангах.

8.5. Барилга байгууламжийн газар хөдлөлтийн тэсвэршилтэд тавигдах шаардлагыг холбогдох норм, нормативын баримт бичгээр тогтооно.

9 дүгээр зүйл. Галын аюулгүй байдлын шаардлага

9.1. Барилга байгууламжийн ашиглалтын явцад гал түймэр гарах нөхцөлийг хязгаарласан, гал түймэр гарах үед барилга байгууламжид утаажилт үүсэх, гал түймрийн аюултай хүчин зүйлс иргэд болон эд хөрөнгөнд учруулах хор хохирол, аюулыг урьдчилан сэргийлж хязгаарласан, эсхүл гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсийн барилга байгууламжид үзүүлэх нөлөөллийн үр дагаврыг хязгаарласан байхаар зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулж, барилгын ажлыг гүйцэтгэх ба гал түймэр гарсан тохиолдолд дараах шаардлагыг хангах ёстой:

- 1) гал түймэр гарсан үед иргэдийг барилгаас нүүлгэн шилжүүлэх, гал түймрийн улмаас учрах хор хохирлыг багасгахад чиглэсэн бусад үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх шаардлагатай цаг хугацаанд барилга байгууламжийн тогтвор, барилгын даацын бүтээцийн бат бэх хадгалагдаж байх;
- 2) галын голомтын хүрээнд аюултай хүчин зүйлс үүсэх, тархах үйл явцыг хязгаарлах;
- 3) зэргэлдээ барилга байгууламжид гал түймрийг тархаахгүй байх;
- 4) гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсийн үйлчлэл нь иргэдийн амь нас, эрүүл мэндэд хор хохирол учруулахаас өмнө хүмүүсийг (хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэдийн онцлогийг харгалзан) аюулгүйн бүс рүү нүүлгэн шилжүүлэх боломжтой байх;
- 5) гал түймэр унтраах бие бүрэлдэхүүн барилга байгууламжийн дурын өрөө тасалгаа руу нэвтрэх, гал унтраах техник хэрэгсэл саадгүй хүргэх боломжтой байх;
- 6) гал түймрийн голомт руу гал унтраах бодис өгөх боломжтой байх;
- 7) хүний амь насыг аврах, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамалд гал түймрийн улмаас учирч болох хор хохирлыг багасгах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх боломжтой байх.

10 дугаар зүйл. Байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдэл ба техногенийн үйлчлэлийн үеийн аюулгүй байдлын шаардлага

10.1. Байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдэл болон техногенийн үйлчлэл илэрч болзошгүй нутаг дэвсгэрт байрлах барилга байгууламжийг ашиглах явцад байгалийн аюултай үйл явц ба үзэгдэл, техногенийн үйлчлэлийн нөлөөгөөр энэ техникийн зохицуулалтын 8 дугаар зүйлд заасан үр дагавар үүсэхгүй, иргэдийн амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамалд хор хохирол учруулахгүй, бусад үйл явцыг дагуулахгүй байхаар зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулж, барилгын ажлыг гүйцэтгэнэ.

11 дүгээр зүйл. Барилга байгууламжид амьдрах, байрлах хүмүүсийн эрүүл мэндийн аюулгүй байдлын шаардлага

11.1. Барилга байгууламжид хүмүүс амьдрах, байрлах үед физик, биологи, хими, цацраг идэвхт болон бусад хүчин зүйлсийн үйлчлэл нь хүний биед хортой нөлөөлөл үүсгэхгүй байхаар барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулж, барилгын ажлыг гүйцэтгэнэ.

11.2. Барилга байгууламжид амьдрах, байрлах хүмүүсийн аюулгүй байдлыг ашиглалтын үед дараах үзүүлэлтүүдээр хангасан байхаар зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулж, барилгын ажлыг гүйцэтгэнэ:

- 1) барилга байгууламжийн үйлдвэрлэл эрхлэх, амьдрах болон бусад зориулалтын өрөө тасалгаа ба үйлдвэрийн барилга байгууламжийн ажлын бүс дэх агаарын чанар;
- 2) унд ба ахуйн зориулалттай усны чанар;
- 3) орон сууц, олон нийт, үйлдвэрийн барилгын өрөө тасалгаан дахь нарны тусгал ба нарны тусгалын хамгаалалт;
- 4) өрөө, тасалгааны байгалийн ба зохиомол гэрэлтүүлэг;
- 5) орон сууц, олон нийтийн барилгын өрөө тасалгаа, үйлдвэрийн барилга байгууламжийн ажлын бүс дэх дуу чимээний хамгаалалт;
- 6) өрөөний бичил уур амьсгал;
- 7) барилгын бүтээцийн гадаргуугийн ба дотоод чийгийн түвшин;
- 8) орон сууц, олон нийтийн барилгын өрөө тасалгаанд үүсэх доргионы түвшин ба үйлдвэрийн барилга байгууламжийн ажлын бүс дэх технологийн тоног төхөөрөмжийн доргионы түвшин;
- 9) орон сууц, олон нийтийн барилгын өрөө тасалгаа, үйлдвэрийн барилга байгууламжийн ажлын бүс болон зэргэлдээх орчны нутаг дэвсгэрийн цахилгаан соронзон орны хүчдэлийн түвшин;
- 10) орон сууц, олон нийтийн барилгын өрөө тасалгаа, үйлдвэрийн барилга байгууламжийн ажлын бүс болон зэргэлдээх орчны нутаг дэвсгэрийн ионжуулагч цацрагийн түвшин.

12 дугаар зүйл. Барилга байгууламж ашиглагчийн аюулгүй байдлын шаардлага

12.1.Барилга байгууламжийн ашиглалтын явцад хүмүүс халтирах, мөргөлдөх, түлэгдэх, цахилгаан гүйдэлд цохиулах мөн дэлбэрэлтийн нөлөөгөөр барилга байгууламжийг ашиглах иргэдэд золгүй явдал учрах, гэмтэл авах нөхцөл үүсэхгүй байхаар барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулж, барилгын ажлыг гүйцэтгэх ба уг барилга байгууламжийг ашиглахад зориулсан шаардлагатай талбайг тохижуулсан байна.

13 дугаар зүйл. Барилга байгууламжийн хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэдийн хүртээмжийн шаардлага

13.1.Орон сууц, олон нийтийн барилга инженерийн, тээврийн ба нийгмийн дэд бүтцийн барилга байгууламжийг хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэдийн ажиллаж, амьдрах, үйлчлүүлэх хүртээмжийг хангасан байхаар зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулж, барилгын ажлыг гүйцэтгэнэ.

13.2.Тээврийн болон нийгмийн дэд бүтцийн барилга байгууламжид үзүүлж буй үйлчилгээг хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэд саадгүй авах боломжийг олгох тусгай хэрэгслээр тоноглоно.

14 дүгээр зүйл. Барилга байгууламжийн эрчим хүчний үр ашгийн шаардлага

14.1.Ашиглалтын бүх хугацаанд барилга байгууламж, түүний халаалт, агаар сэлгэлт, кондиционерийн системийн тоног төхөөрөмж нь өрөө тасалгааны бичил уур амьсгал, хүмүүсийн амьдралын бусад нөхцөл шаардлагыг хангахад эрчим хүчний нөөцийг үр ашигтай, хэмнэлттэй ашиглах, зохисгүй хэрэглээг хязгаарласан байхаар зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулж, барилгын ажлыг гүйцэтгэнэ.

14.2.Барилга байгууламжийн эрчим хүчний хэмнэлтийн үр ашгийн үзүүлэлтийг сайжруулахад чиглэсэн арга хэмжээ нь Монгол Улсын байгаль, цаг уурын нөхцөл, өрөө тасалгааны температурын ба агаарын чийгшлийн тооцооны параметрууд, мөн эрчим хүчний хэмнэлтийн эдийн засгийн үр ашгийг тооцсон байна.

15 дугаар зүйл. Барилга байгууламжийн хүрээлэн байгаа орчинд нөлөөлөх аюулгүйн түвшний шаардлага

15.1.Барилга байгууламжийг барих, ашиглах явцад хүрээлэн байгаа орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй, хохирол учруулахгүй байхаар зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулна.

**ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН АЮУЛГҮЙ
БАЙДЛЫГ ХАНГАХАД ИНЖЕНЕР ХАЙГУУЛЫН СУДАЛГАА, ЗУРАГ
ТӨСЛИЙН БАРИМТ БИЧИГТ ТАВИХ ШААРДЛАГА**

16 дугаар зүйл. Инженер хайгуулын судалгаанд тавих шаардлага

16.1.Инженер хайгуулын судалгаа хийхэд энэ техникийн зохицуулалт болон түүнтэй харилцан уялдаа бүхий норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагыг мөрдөнө.

16.2.Инженер хайгуулын судалгааны үр дүн нь барилга байгууламжийн параметрийн төслийн утга ба бусад шинж чанар, аюулгүй байдлыг хангахаар төлөвлөсөн арга хэмжээг тогтооход үнэн бодит, хангалттай мэдээлэлтэй байх ёстой.

16.3.Инженер хайгуулын судалгааны үр дүнгийн нэг хэсэг болох тооцооны өгөгдлүүдэд судалгааны ажлыг гүйцэтгэж буй этгээд үндэслэл гаргах бөгөөд барилга байгууламжийг барьж байгуулах, ашиглах явцад гарч болох урьдчилан төсөөлж буй өөрчлөлтийг тусгана.

16.4.Инженер хайгуулын судалгаа нь дараах цогц ажлыг хийж гүйцэтгэхэд шаардлагатай, хангалттай мэдээллийг агуулсан байна:

- 1) барилга байгууламж барих газрыг сонгоход зориулсан байгалийн болон геологийн мөн техногенийн нөхцөлийн талаар мэдээлэл олж авах;
- 2) барилга байгууламжийн орон зайн төлөвлөлт, бүтээцийн шийдлийг гаргах;
- 3) барилга байгууламжийн орчны хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах;
- 4) барилга байгууламжийн буурь, суурь ба бүтээцийн тооцоо хийх;
- 5) барилга байгууламжийн хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх нөлөөллийн үнэлгээ хийх.

16.5.Барилга байгууламжийг барьж байгуулах, ашиглах үед инженер хайгуулын судалгааг дараах зорилгоор хийнэ:

- 1) ажлын баримт бичигт тусгасан байгалийн нөхцөл нь бодит байдалтай нийцэж байгаа эсэхийг тогтоох;
- 2) барьж байгаа барилга байгууламж ба түүний буурийн чанарыг үнэлэх, тэдгээр нь зураг төслийн баримт бичигт заасан шаардлагатай нийцэж байгаа эсэхийг хянах;
- 3) барилга байгууламжийн төлөв байдал ба тэдгээрийн инженерийн хамгаалалтын системийн үр ашгийг үнэлэх;
- 4) барилга байгууламжийн тогтвор, найдваршил, хэвийн ашиглалтын нөхцөлийг дээшлүүлэх;

- 5) тусгай инженер геодези, инженер геологи, гидрогеологи, кадастрын болон бусад ажил, судалгаа, ажиглалт явуулах, холбогдох дээж, сорьцыг зохих аргачлалын дагуу авч лабораторийн шинжилгээ, туршилт хийлгэх;
- 6) хүрээлэн байгаа орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн өөрчлөлтийн төлөв байдалд хяналт шинжилгээ хийх;
- 7) барилга байгууламжийг нурааж, буулгасны дараа шаардлагатай тохиолдолд нөхөн сэргээлт хийх.

16.6. Инженер геодезийн судалгаа нь барилга байгууламжийг барьж байгуулах нутаг дэвсгэрийн байгалийн ба техногенийн нөхцөлийг иж бүрэн үнэлэх, зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах үйл явцын үндэслэлийг гаргахад зайлшгүй шаардлагатай байр зүйн болон геодезийн материал, тухайн газар нутгийн нөхцөл байдал, өндөржилтийн талаарх мэдээллийг гаргаж авахад хангалттай байх ёстой.

16.7. Инженер геологийн судалгаа нь барилга байгууламжийг барихаар төлөвлөж байгаа талбайн инженер геологийн нөхцөлийг иж бүрэн судалсан байна. Тухайлбал, зураг төсөл боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах үйл явцад хамааралтай геологийн нөхцөлд өндөржилт, геологийн тогтоц, геоморфологи, гидрогеологийн нөхцөл, хөрсний бүтэц, төлөв, шинж чанар, геологийн ба инженер геологийн үйл явцууд, барилгажсан нутаг дэвсгэрийн нөхцөл байдлын өөрчлөлт, төлөвлөж байгаа барилга байгууламж болон геологийн орчны харилцан үйлчлэлээс инженер геологийн нөхцөлд гарч болох өөрчлөлтүүдийн урьдчилсан мэдээллийг агуулсан байна.

16.8. Инженер ус, цаг уурын судалгаа нь зураг төслийн шийдлийг үндэслэлтэй гаргахад зориулан барилга байгууламжийг барьж байгуулах нутаг дэвсгэрийн ус, цаг уурын нөхцөлийн иж бүрэн судалгаа, ус, цаг уурын нөхцөлийн үйлчлэлийн үр дүнд төлөвлөж байгаа барилга байгууламжид гарч болох өөрчлөлтийн урьдчилсан мэдээллийг гаргаж өгөх ёстой.

16.9. Инженер экологийн судалгаагаар барилга байгууламжийн төлөвлөсөн байршил дахь хүрээлэн байгаа орчны бүх бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн төлөв байдлын судалгааг хийх бөгөөд экологийн тааламжгүй үйлчлэл, түүнээс үүдэн гарах хор хохирлоос урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах, хүн, амьтан, ургамлын амьдралын таатай нөхцөлийг хангаж, хадгалах зорилгоор барилга байгууламжийг барьж байгуулах экологийн үндэслэлийг гаргана.

16.10. Инженер хайгуулын судалгаа хийхэд тавих шаардлага мөрдөгдөж байгаа эсэхийг холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу хянаж шалгана.

17 дугаар зүйл. Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт тавих шаардлага

17.1.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулахад эрсдэлийн шинжилгээ хийх бөгөөд үүнд дараах үйл ажиллагаа орно:

- 1) барилга байгууламжийг барьж байгуулах, ашиглах, буулгахад тухайлбал, хязгаарын төлөвт орох, гадны нөлөөлөл үйлчлэх онцгой нөхцөл үүсэх үед гарч болох аюулын бүх эх сурвалж, тэдгээрийн гарах шалтгаан, нөхцөлийг илрүүлж, нарийвчлан тодорхойлох;
- 2) тооцоо, туршилт, шинжилгээний аргуудаар, эсхүл ижил төстэй барилга байгууламжийн ашиглалтын үеийн өгөгдөл ашиглан эрсдэлийн тоон үнэлгээ хийх;
- 3) эрсдэлийг зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрэхгүй байлгах, тэр түвшнээс бууруулахад чиглэсэн бүтээцлэлийн ба инженер техникийн шийдэл, арга хэмжээ боловсруулах;
- 4) байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийх;

17.2.Инженер хайгуулын судалгааны зохих үндэслэлгүйгээр, эсхүл тухайн судалгаа хангалтгүй тохиолдолд барилга байгууламжийн буурийн зураг төсөл боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэхийг хориглоно.

17.3.Газар хөдлөлт, үер, хөрсний гулсалт зэрэг онцгой нөхцөлүүдийн үйлчлэлийг тооцсоны үндсэн дээр барилга байгууламжийн буурийн зураг төслийг боловсруулна.

17.4.Барилга байгууламжийн буурийн зураг төсөл боловсруулахад тооцоонд үндэслэн дараах сонголтыг хийнэ:

- 1) буурийн төрлийг сонгох (байгалийн, эсхүл зохиомол);
- 2) суурийн төрөл, хийц, материал, хэмжээг сонгох (гүн биш, эсхүл гүн суух; шугаман, баганан ба хавтан; төмөрбетон, бетон ба өрөмдөж суулгах бетон).

17.5.Сууриар дамжин буурьт ирэх ачаа ба үйлчлэлийг барилга, буурь хоёрын хамтын ажиллагааг бодолцон тооцож тогтооно.

17.6.Буурийн зураг төслийг боловсруулахдаа барилга байгууламжийг барьж байгуулах, ашиглах явцад тухайн талбайн гидрогеологийн нөхцөлд гарч болох дараах өөрчлөлтүүдийг харгалзаж үзнэ:

- 1) өлгөмөл ус байгаа эсэх, эсхүл өлгөмөл ус үүсэх магадлалтай эсэх;
- 2) газрын доорх усны түвшний байгалийн улирлын ба олонжилийн хэлбэлзэл;
- 3) газрын доорх усны түвшин техногенийн нөлөөллөөс шалтгаалж өөрчлөгдөх магадлал;
- 4) газрын доор байрлах бүтээцийн материалд газрын доорх усны үзүүлэх хөнөөлийн зэрэг ба үйлдвэрлэлийн технологийн онцлогийг тооцон инженер хайгуулын судалгааны үндсэн дээр гаргасан хөрсний өгөршлийн идэвхшил.

17.7.Хэрэв газрын доорх усны урьдчилан тооцсон түвшинд буурь хөрсний физик, механик шинж чанар зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс илт буурах, физик-геологийн тааламжгүй нөхцөл идэвхжих, газрын доор байрлах өрөө тасалгааны ашиглалтын нөхцөл зөрчигдөх тохиолдолд зохих хамгаалалтын арга хэмжээг зураг төслийн баримт бичигт тусгана.

17.8.Газрын доорх ус болон үйлдвэрлэлийн ус нь газрын доор байрлах бүтээцийн материалд хор хөнөөл учруулах, эсхүл хөрсний өгөршлийн идэвхийг нэмэгдүүлэх тохиолдолд зэврэлтээс хамгаалах арга хэмжээ төлөвлөнө.

17.9.Газрын доорх түрэлтэт усны пьезометрийн түвшнээс доор байрлах буурь, суурь болон бусад бүтээцийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулахдаа газрын доорх усны даралтыг заавал тооцох бөгөөд ус суурийн нүх рүү орох, нүхний ул хэсэг овойх, барилга өргөгдөхөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг тусгана.

17.10.Суурь суулгах гүнийг дараах нөхцөлийг бодолцон тооцно:

- 1) төлөвлөж байгаа барилгын зориулалт, бүтээцийн онцлог, түүний суурь дээр ирэх ачаа ба үйлчлэл;
- 2) зэргэлдээх барилга байгууламжийн суурийг суулгасан гүн болон инженерийн хангамжийн сүлжээг байрлуулсан түвшин;
- 3) барилга байгууламж барих нутаг дэвсгэрийн одоогийн болон төлөвлөж байгаа өндөржилт;
- 4) барилгажих талбайн инженер геологийн нөхцөл (хөрсний физик, механик шинж чанар, үеллийн байдал, гулсалт үүсэх давхарга, өгөршсөн үе, карстын хөндий байгаа эсэх);
- 5) барилгажих талбайн гидрогеологийн нөхцөл ба барилга байгууламжийг барьж байгуулах, ашиглах явцад гарч болох өөрчлөлт;
- 6) голын голдиролд барьж байгуулах барилга байгууламжийн тулгуурын хэсэг усанд идэгдэж нурах магадлал (гүүр, дамжуулах шугам хоолой);
- 7) улирлын хөлдөлтийн гүн.

17.11.Буурь, суурийн зураг төслийн баримт бичигт усанд мэдрэмтгий буурь хөрсийг норгохгүй байх, мөн барилгын ажил гүйцэтгэх явцад түүнийг хөлдөөхгүй байх арга хэмжээг тусгана.

17.12.Өмнө барьсан барилга байгууламжуудтай зэрэгцээ байршилд барих барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулахдаа эдгээр барилга байгууламжаас ирэх ачаалал, мөн төлөвлөж байгаа бусад барилга байгууламжийн жингээс сууринд үүсэх нэмэлт хэв гажилтыг тооцно.

17.13.Барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах үед барилга байгууламжид үүсэх бүх төрлийн ачаалал, хүчлэл, үйлчлэлийг барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулахад тооцно.

17.14.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулахад ашиглах бүтээцийн даацын чадвар ба хэв гажих шинж чанарыг тодорхойлох тооцооны арга нь энэ техникийн зохицуулалт болон холбогдох норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагыг хангах ёстой.

17.15.Барилга байгууламжийн бүтээцийн тооцоо хийхдээ дараах зүйлийг харгалзаж үзнэ. Үүнд:

- 1) барих барилга байгууламжийн эрсдэлийн хүчин зүйлээр тодорхойлсон зэрэг;
- 2) барилгын ажил гүйцэтгэхэд гарах зөвшөөрөгдөх хүлцэл;
- 3) барилгын материал, бүтээгдэхүүний техникийн шинж чанарын зөвшөөрөгдөх утгын зааг хэмжээ;
- 4) барилгажих талбайн хөрсний физик, механик шинж чанарын олон янз байдал;
- 5) хэрэглэж байгаа тооцооны аргын тооцооллын нарийвчлалын хязгаар;
- 6) орчны болон өргөжин нэмэгдэх эвдрэлээс үүсэх төсөөлж буй үр дагавар.

17.16.Цэцэрлэгт хүрээлэн, цэцэрлэгт талбай, барилгын ойр орчмын хэсэг (хүүхдийн тоглоомын болон спортын талбай, хашаалсан ногоон бүс), замын хажуугийн ногоон бүс, тусгай хамгаалалттай байгалийн нутаг дэвсгэр, усны хамгаалалтын бүсийн хязгаар дотор барилга байгууламжийг төлөвлөж, барилгын ажил гүйцэтгэхийг хориглоно.

17.17.Барилга байгууламж нь хүмүүсийн аюулгүй, чөлөөтэй зорчих боломжийг бүрэн хангасан байна.

17.18.Зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулж буй хуулийн этгээд захиалагчаас өгсөн анхны өгөгдлүүдийг холбогдох эрх зүйн баримт бичигт нийцүүлэн барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичиг боловсруулахад ашиглана. Зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулахад зориулсан анхны өгөгдөлд энэ техникийн зохицуулалтын 5.7-оос 5.10-д заасан барилга байгууламжийн хариуцлагын түвшнийг зааж өгнө.

17.19.Хариуцлагын онцгой ба өндөржүүлсэн түвшний барилга байгууламжийг барьж байгуулах, шинэчлэхэд зориулсан инженер хайгуулын судалгааны даалгавар болон зургийн даалгаварт инженер хайгуулын судалгаа хийх, зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулах, барьж байгуулахад эрдэм шинжилгээний нэмэлт судалгаа шаардаж болно. Энэ техникийн зохицуулалтын 5.8-д заасан хариуцлагын өндөржүүлсэн

түвшний барилга байгууламжид хамаарах аюултай үйлдвэрлэлийн барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт барилгын ажил гүйцэтгэх, ашиглах, хамгаалах, буулгах явцад гарч болох ослын аюултай үр дагавраас иргэдийн амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалахад чиглэсэн бүтээцлэлийн болон техник зохион байгуулалтын арга хэмжээг урьдчилан тооцож, тусгана.

17.20.Барилга байгууламжийг барьж байгуулах, ашиглах явцад хүрээлэн байгаа орчин, буурь, барилгын бүтээц, инженерийн хангамжийн системийн төлөв байдалд хяналт шинжилгээ хийх шаардлагатай талаар зураг төслийн баримт бичигт урьдчилан заана.

17.21.Барилга байгууламжийг барьж байгуулах, ашиглах явцад иргэдийн (хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэд орно) амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамлын аюулгүй байдлыг хангасан байхаар барилга байгууламжийн параметрийн төслийн утга болон бусад шинж чанар, мөн аюулгүй байдлыг хангах төлөвлөлтийн арга хэмжээг зураг төслийн баримт бичигт тодорхой тусгана.

17.22.Барилга байгууламжийн параметрийн төслийн утга болон бусад шинж чанарын аюулгүй байдлын шаардлагад нийцсэн байдал, мөн зураг төсөлд заасан аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээ нь энэ техникийн зохицуулалтын шаардлага болон 7 дугаар зүйлд заасан норм, нормативын баримт бичгийн эсхүл техникийн тусгай нөхцөлийн шаардлагыг эшилж үндэслэнэ. Энд дурдсан шаардлага байхгүй тохиолдолд барилга байгууламжийн параметрийн төслийн утга болон бусад шинж чанар нь аюулгүй байдлын шаардлагад нийцсэн байдал, мөн зураг төсөлд заасан аюулгүй байдлыг хангахаар төлөвлөсөн арга хэмжээний эшлэх үндэслэлийг дараах зүйлүүдэд тулгуурлан гаргана:

- 1) холбогдох судалгаа, шинжилгээний үр дүн;
- 2) итгэмжлэгдсэн лабораторийн, эсхүл зохих байдлаар баталгаажсан аргачлалаар хийсэн тооцоо болон туршилт;
- 3) байгалийн аюултай үйл явц ба үзэгдэл болон техногенийн үйлчлэл үүсэх тэр дундаа тэдгээрийн тааламжгүй хослолын үед үүсэх нөхцөл байдлын загварчлал;
- 4) байгалийн аюултай үйл явц ба үзэгдэл болон техногенийн үйлчлэл үүсэх эрсдэлийн үнэлгээ.

17.23.Энэ техникийн зохицуулалтын 17.22-т заасан туршилт, судалгаа, тооцоог эшилж үндэслэх тохиолдолд зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулах анхны өгөгдөл, түүний дотор инженер хайгуулын судалгааны үр дүнг бодолцоно.

17.24.Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангахын тулд барилгын бүтээцийн элементүүд, инженерийн хангамжийн сүлжээ ба системийн параметрийн бодит утга болон бусад шинж чанар, мөн түүнчлэн барилга байгууламж, тэдгээрийг барьж байгуулах, ашиглах явцад аюулгүй байдалд нөлөөлөх материал, бүтээгдэхүүн, тоног төхөөрөмжийн параметрийг тодорхойлох боломжийг шаардлагатай хэмжээнд авч үзэж зураг төслийн баримт бичигт тусгана.

17.25.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулж буй хуулийн этгээд дараах зүйлсийг зураг төслийн баримт бичигт тусгах шаардлагатай:

- 1) төлөвлөж байгаа барилга байгууламжийг аюулгүй ашиглах, барилгын бүтээц, инженерийн хангамжийн сүлжээ ба системийн аюулгүй байдлыг алдагдуулах сөрөг үр дагавраас хамгаалах болон иргэдийн амьдрах орчны үзүүлэлт зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтэрч буурахаас сэргийлэх техникийн үйлчилгээ, түүнийг хэрэгжүүлэх аргад тавих шаардлага;
- 2) барилга байгууламжийн бүтээц, буурь, инженерийн хангамжийн сүлжээ ба системийн төлөв байдалд үзлэг, шалгалт болон баталгаажуулалт хийх хугацааны хамгийн бага давтамж, эсхүл барилга байгууламжийн ашиглалтын явцад хүрээлэн байгаа орчны бүрэлдэхүүн хэсэг, буурь, барилгын бүтээц, инженерийн хангамжийн системийн төлөв байдалд хяналт шинжилгээ зайлшгүй хийх шаардлага;
- 3) барилга байгууламжийн ашиглалтын явцад барилгын бүтээц, инженерийн хангамжийн сүлжээ ба системд хэтрүүлж өгч болохгүй ачааллын тоо хэмжээний талаар хэрэглэгч, ашиглалтын албанд өгөх мэдээлэл;
- 4) эвдрэл, гэмтлийн улмаас иргэдийн амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамлыг сүйтгэж хор хохирол учруулж болзошгүй цахилгааны холболтын далд утас, шугам хоолой болон бусад тоног төхөөрөмжийн байрлалын мэдээлэл.

17.26.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг түүний амьдралын мөчлөгийн бүх үе шатад аюулгүй байдлыг хангах шийдвэр гаргахад үндсэн баримт бичиг болгон ашиглана.

18 дугаар зүйл. Барилга байгууламжийн механик аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага

18.1.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт заасан механик аюулгүй байдлын шаардлага нь барилга байгууламжийг барих, ашиглах явцад барилгын бүтээц, буурийг энэ техникийн зохицуулалтын 18.5 ба 18.6-д заасан ачаа ба үйлчлэл нэгэн зэрэг үйлчлэх хувилбараар тооцох тооцоо нь бат бэх, тогтворын хязгаарын төлөвтөө хүрэхгүй гэдгийг баталсан тооцоо болон энэ техникийн зохицуулалтын 17.22-т заасан судалгаа, туршилт, тооцоонд үндэслэх ёстой.

18.2.Барилгын бүтээц, буурийн бат бэх, тогтворын хязгаарын төлөв гэж дараах хэв шинжийн нөхцөлийг авч үзнэ:

- 1) бүх төрлийн эвдрэл;
- 2) хэлбэрийн тогтвор алдалт;
- 3) байрлалын тогтвор алдалт;
- 4) ашиглалтын хэвийн нөхцөл алдагдах болон иргэдийн амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамлыг сүйтгэж хор хохирол, аюул учруулах бусад хүчин зүйлээс үүдсэн зөрчил.

18.3.Барилгын бүтээц, буурийн тооцоонд барилга байгууламжийн зориулалт, бүтээцлэлийн шийдэлд харгалзах бүх төрлийн ачаалал, цаг уурын болон шаардлагатай тохиолдолд технологийн үйлчлэл түүнчлэн барилгын бүтээц, буурийн хэв гажилтаас үүсэх хүчлэлийг авч тооцно. Барилга байгууламжийн бат бэх, тогтворын тооцоонд тусгасан шинж чанарууд нь уур амьсгалын болон дотоод, гадаад орчны хөнөөлт хүчин зүйлсийн үйлчлэлээр, тэр дундаа технологийн үйл явцын үйлчлэлээр барилгын бүтээцийн материалд явагдах цуцалтын улмаас ашиглалтын явцад өөрчлөгдөж болно. Иймд эдгээр хүчин зүйлсийн үйлчлэлийг тооцоход шаардагдах параметрууд болон тэдгээрээс хамгаалах арга хэмжээг зураг төслийн баримт бичигт нэмж тусгах ёстой.

18.4.Барилгын бүтээц, буурийн тооцооны загвар нь (тухайлбал, тооцооны схем, тооцооны үндсэн нөхцөл) авч үзэж байгаа тооцооны нөхцөлд харгалзах барилга байгууламжийн ажиллах бодит нөхцөлийг илэрхийлэх бөгөөд дараах зүйлийг харгалзаж үзнэ:

- 1) хүчдэл-хэв гажилтын төлөвийг тодорхойлох хүчин зүйлс;
- 2) барилгын бүтээцийн элементүүдийн хоорондын болон бүтээцийн буурьтай харилцан үйлчлэх онцлог;
- 3) барилгын бүтээцийн орон зайн ажил;
- 4) геометрийн ба физикийн шугаман бус байдал;
- 5) материал, хөрсний налархай ба реологи шинж чанар;
- 6)ан цав үүсэх магадлал;
- 7) геометрийн параметрууд нэрлэсэн утгаас зөрөх зөвшөөрөгдөх хазайлт.

18.5.Механик аюулгүй байдлын шаардлагыг хангах үндэслэлд дараах тооцооны нөхцөлийг авч үзнэ. Үүнд:

- 1) Барилга байгууламжийн ашиглалтын хугацаагаар тогтоосон нөхцөл. Тухайлбал, хоёр их засварын хоорондох, эсхүл технологийн үйл явцын өөрчлөлтийн хоорондох хугацаа;
- 2) Барилга байгууламжийн ашиглалтын хугацаатай харьцуулахад харьцангуй богино хугацаатай шилжилтийн нөхцөл. Тухайлбал, барилга байгууламжийг барих, сэргээн засварлах, их засвар хийх хугацаа.)

18.6.Хариуцлагын онцгой ба өндөржүүлсэн түвшний барилга байгууламжийн зураг төслийг боловсруулахдаа ослын тооцооны нөхцөл үүсэх магадлал бага ба үргэлжлэх хугацаа богино боловч уг ослын улмаас хязгаарын төлөвт орж болох утгаараа чухалд тооцогдох (үүнд: дэлбэрэлт, мөргөлдөлт, гал түймэртэй холбоотой үүсэх нөхцөл, мөн барилгын аль нэг даацын бүтээцэд зарим хязгаарын төлөв биелэгдэхгүй болсноос үүдэн гарах хязгаарын төлөвүүд) ослын тооцооны нөхцөлийг авч үзнэ.

18.7.Барилга байгууламжийн бүтээцийн шийдлийн аюулгүй байдлыг үндэслэсэн тооцоог төлөвлөж байгаа барилга байгууламжийн хариуцлагын түвшнийг бодолцож гүйцэтгэнэ. Энэ зорилгоор барилга байгууламжийн бүтээцийн элемент, буурьт үүсэх хүчлэлийн тооцооны утгыг хариуцлагын түвшингээр тогтоосон найдваршлын итгэлцүүрийг бодолцон тодорхойлох бөгөөд уг итгэлцүүрийн утга доор зааснаас багагүй байна. Үүнд:

1) онцгой түвшний барилга байгууламж	1,2;
2) хариуцлагын өндөржүүлсэн түвшний барилга байгууламж	1,1;
3) хариуцлагын энгийн түвшний барилга байгууламж	1,0;
4) хариуцлагын бууруулсан түвшний барилга байгууламж	0,8.

19 дүгээр зүйл. Барилга байгууламжийн галын аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага

19.1.Барилга байгууламжийн галын аюулгүй байдлыг энэ техникийн зохицуулалтын 17.22-т заасан туршилт, судалгаа, тооцооны аль нэгээр хангахаар зураг төслийн баримт бичигт тусгах бол дараах зүйлүүдийг үндэслэсэн байна. Үүнд:

- 1) галын аюулгүйн зай буюу төлөвлөж байгаа барилга байгууламжаас хамгийн ойр байрлах барилга байгууламж, эсхүл гадна тоног төхөөрөмж хүртэлх зай (шугаман байгууламжийн хувьд, шугам сүлжээний тэнхлэгээс орон сууц, үйлдвэрлэлийн болон хөдөө аж ахуйн барилга байгууламж, ой мод хүртэлх зай, зэрэгцээ баригдаж байгаа шугаман байгууламжийн хоорондох зай, хамгаалалтын зурвасын хэмжээ);
- 2) барилгын бүтээц, инженерийн хангамжийн системийн элементүүдийн гал тэсвэршил ба галын аюулын үзүүлэлтийн тогтоосон утга;
- 3) барилга байгууламжийг галын бүслэвчээр хуваасан байдал;
- 4) гал түймэр гарах үед иргэдийг (тэр дундаа хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэд орно) нүүлгэн шилжүүлэх авралтын замын байрлал, хэмжээ, урт, авралтын замын утааны эсрэг хамгаалалт, авралтын замд байрлах галын бүслэвчийн хана, шал, таазны материалын галын аюулын үзүүлэлт, авралтын гарцын тоо, байрлал, хэмжээ;
- 5) гал түймэр илрүүлэх, зарлан мэдээлэх, гал түймрийн үед иргэдийг (хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэдийн онцлогийг бодолцсон) аврах, нүүлгэн шилжүүлэх ажлыг удирдах систем, мөн гал

унтраах автомат болон утааны эсрэг хамгаалалтын системийн үзүүлэлт, параметр;

6) гал түймрийн голомтод гал унтраах техник хэрэгсэл ойртох, нэвтрэх боломжоор хангах, галаас хамгаалах бие бүрэлдэхүүн нэвтрэх аюулгүй байдлыг хангах, гал унтраах хэрэгслийг хүргэх арга хэмжээ, мөн гал унтраах гадна, дотор ус хангамжийн системийн үзүүлэлт;

7) барилга байгууламж, түүнийг барих, ашиглах явцад галын аюулгүй байдлыг хангах техник, зохион байгуулалтын арга хэмжээ.

20 дугаар зүйл. Байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдлийн ба техногенийн үйлчлэлд барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага

20.1. Зураг төсөл боловсруулах даалгаварт барилга байгууламжийг байгалийн төвөгтэй нөхцөл бүхий нутаг дэвсгэрт төлөвлөх, барих, ашиглахаар заасан тохиолдолд тэдгээрийн аюулгүй байдлыг хангахын тулд зураг төслийн баримт бичигт дараах арга хэмжээг тусгах ёстой. Үүнд:

1) хүмүүс болон барилга байгууламж, түүнийг барих, ашиглах нутаг дэвсгэрийг байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдлийн ба техногенийн үйлчлэлээс хамгаалах арга хэмжээ болон байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдлийн ба техногенийн үйлчлэлийн нөлөөгөөр үүсэх сөрөг үр дагавраас урьдчилан сэргийлэх, эсхүл бууруулахад чиглэсэн арга хэмжээ;

2) барилгын бүтээц, буурийн байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдлийн болон техногенийн үйлчлэлийг мэдрэх чадварыг бууруулах бүтээцлэлийн арга хэмжээ;

3) буурь хөрсний шинж чанарыг сайжруулах арга хэмжээ;

4) байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдлийг шинээр үүсгэхгүй, эсхүл идэвхжүүлэхгүй арга технологиор барилгын ажлыг гүйцэтгэх.

20.2. Энэ техникийн зохицуулалтын 20.1-д заасан арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн нь тухайлбал, инженерийн хамгаалалтын төхөөрөмж, барилга байгууламж барьсан нь зэргэлдээх орчны нутаг дэвсгэр, талбайд байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдлийн болон техногенийн нөлөөллийг идэвхжүүлж болзошгүй тохиолдолд нөхөн сэргээх арга хэмжээг зураг төслийн баримт бичигт тусгана.

20.3. Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангах үүднээс инженерийн хангамжийн системийн ослын эсрэг хамгаалалтыг зураг төслийн баримт бичигт тусгана.

20.4. Зураг төслийн шийдэлд үндэслэн сонгосон инженерийн хамгаалалтын байгууламж ба ослын эсрэг хамгаалалтын хариуцлагын түвшнийг, хамгаалахаар төлөвлөж байгаа барилга байгууламжийн хариуцлагын түвшинтэй нийцүүлж тогтооно.

20.5.Барилга байгууламж тухайлбал, инженерийн хамгаалалтын байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт барих, ашиглах явцад тухайн барилга байгууламжийн ба геологийн орчны аюулгүй байдалд хамаарах параметруудийн өөрчлөгдөж болох зөвшөөрөгдөх хязгаарын утгыг тогтоож өгнө. Зураг төслийн баримт бичигт төлөвлөж байгаа барилга байгууламжийг барих, ашиглах явцад хүрээлэн байгаа орчныг бүрдүүлэгч хэсэг, төлөвлөж байгаа барилга байгууламжийн бүтээц, буурь, инженерийн хангамжийн систем болон инженерийн хамгаалалтын байгууламжийн төлөв (тухайлбал, төлөвлөж байгаа барилга байгууламжийг барих, ашиглах явцад түүний нөлөөний бүсэд орж байгаа зэргэлдээх барилга байгууламжийн төлөв)-т хяналт шинжилгээ хийх шаардлагыг тусгаж болно.

20.6.Ослын нөхцөл үүссэн үед ус хангамжийн системийг автоматаар хаах техник, төхөөрөмж суурилуулах арга хэмжээг барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт тусгана.

21 дүгээр зүйл. Эрүүл ахуй, халдвар хамгааллын шаардлагыг хангахад тавих шаардлага

21.1.Барилга байгууламж нь хүний эрүүл, аюулгүй орчинд ажиллах, амьдрах, суралцах эрүүл ахуй, халдвар хамгааллын нөхцөл, шаардлагыг хангасан байна.

21.2.Хувийн орон сууцны барилгыг оруулахгүйгээр хүмүүс байнга байрлах өрөө тасалгаа бүхий барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт эрүүл ахуй, халдвар хамгааллын шаардлагын хэрэгжилтийг хангах зориулалттай цэвэр ус хангамж, ариутгах татуурга, халаалт, агаар сэлгэлт болон цахилгаан хангамжийн системийн төхөөрөмжийг урьдчилан төлөвлөж, тусгана.

21.3.Барилга байгууламжийг барих газрын байршил тогтоох, зориулалтыг өөрчлөх, зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, ашиглалтад оруулахад харьяа хяналтын байгууллагаар эрүүл ахуйн дүгнэлт гаргуулна.

22 дугаар зүйл. Дотор агаарын чанарыг хангахад тавих шаардлага

22.1.Бүх төрлийн барилга байгууламжийн байршлыг сонгох, зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэхэд агаарын чанарын стандарт болон физикийн сөрөг нөлөөллийн стандартад нийцүүлнэ.

22.2.Хүний амьдрах, ажиллах, суралцах орчны агаар нь хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд сөргөөр нөлөөлөхгүй, агаарын чанарын нөхцөл, шаардлагыг хангасан, бохирдоогүй байна.

22.3.Барилга байгууламжид 22.1-д заасан стандартын шаардлага хангаагүй техник, технологи нэвтрүүлэх болон барилгын материал, түүхий эд, бүтээгдэхүүн, бодис, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл ашиглахыг хориглоно.

22.4.Хүний эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд шууд нөлөөлөх хорт бодисын өртөлт бүхий ажлын байранд, агаар дахь хорт бодисын агууламж нь зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн тохиолдолд мэдрэх гэрлэн болон дуут дохиотой шууд хэмжилтийн багаж, мэдрэгч системийг төлөвлөж, суурилуулна.

22.5.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт агаар сэлгэлтийн систем, тоног төхөөрөмжийг төлөвлөж, тусгана. Мөн барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт өрөөний агаарыг сэлгэх кондиционерийн систем, төхөөрөмж тусгаж болно. Агаар сэлгэлт, кондиционерийн системийн тухайн өрөөнд өгч байгаа агаарт агуулагдах хорт бодисын хэмжээ нь ийм өрөө, эсхүл үйлдвэрлэлийн байрны ажлын бүсэд байх зөвшөөрөгдөх хязгаараас хэтрэхгүй байх ёстой.

22.6.Хүмүүс оршин суух өрөө тасалгаа бүхий барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт дараах арга хэмжээг тусгана:

- 1) гадна агаараар дамжин тоос, чийг, хортой болон тааламжгүй үнэртэй бодис өрөө тасалгаанд нэвтрэхийг хязгаарлах;
- 2) агаараас хорт бодисыг цаг тухайд нь зайлуулах, агаарын химийн найрлагын харьцааг хүний амьдрал ахуйд таатай хэмжээнд байлгахад хүрэлцэхүйц агаарын солилцоог хангах;
- 3) иргэд байнга оршин суух өрөө тасалгаанд ариутгах татуурга, халаалт, агаар сэлгэлт, кондиционерийн системийн шугам хоолой, төхөөрөмж, агаар дамжуулах болон технологийн шугам хоолойноос хортой, эвгүй үнэртэй бодис нэвтрэх, мөн тухайн барилгын авто зогсоолын хэсгээс утааны хий нэвтрэхээс урьдчилан сэргийлэх;
- 4) барилга байгууламжийг барих, ашиглах нутаг дэвсгэрт хийсэн инженер хайгуулын судалгааны үед хөрсөнд хий (радон, метан) илэрсэн тохиолдолд түүнийг өрөө тасалгаа руу нэвтрэхээс урьдчилан сэргийлэх.

23 дугаар зүйл. Унд, ахуйн хэрэгцээний усны чанарыг хангахад тавих шаардлага

23.1.Унд, ахуйн хэрэгцээний ус нь эрүүл ахуйн нөхцөл, шаардлагыг хангасан, аюулгүй байх ёстой.

23.2.Ундны усаар дамжин халдварт болон халдварт бус өвчин тархах аюулгүй, физикийн үзүүлэлт, химийн найрлагаараа зохимжтой, хоргүй, мэдрэгдэх чанар нь харшлахгүй байх нөхцөлийг хангасан байна.

23.3.Барилга байгууламжийг унд, ахуйн хэрэгцээний усаар хангах гадна, дотор шугам сүлжээний зураг төслийн баримт бичигт унд, ахуйн хэрэгцээнд ашиглах усны чанар, шаардлагат зарцуулалт, бохирдлоос хамгаалах арга хэмжээг тусгана.

23.4.Ундны усны чанар, аюулгүй байдалд дотоод хяналт шинжилгээг хангагч байгууллага, хөндлөнгийн хяналт шинжилгээг хяналтын байгууллага хийнэ.

23.5.Хүн амын ус хангамжийн сүлжээ ба системийн ашиглалтын явцад холбогдох норм, дүрэм стандартын дагуу хяналт шинжилгээ болон эрсдэлийн үнэлгээ тогтмол хийлгэх, гарсан үнэлгээний дагуу арга хэмжээ авах талаар зураг төслийн баримт бичигт зааж болно.

23.6.Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээлгэж өгөхийн өмнө ундны усны чанар, аюулгүй байдалд хяналт хийлгэж, эрүүл ахуйн дүгнэлт гаргуулна.

24 дүгээр зүйл. Нарны тусгал ба түүнээс хамгаалахад тавих шаардлага

24.1.Орон сууцны хорооллын нутаг дэвсгэр болон орон сууц, олон нийтийн бүх барилгын өрөө тасалгаанд нарны шууд тусгалын тасралтгүй үргэлжлэх норматив хугацааг тооцож төлөвлөх бөгөөд нарны туяа шууд тусах шаардлагагүй олон нийтийн барилгын зарим өрөө тасалгаанд нарнаас хамгаалах хаалт төлөвлөнө.

24.2.Энэ техникийн зохицуулалтын 24.1-д заасан шаардлагыг хангахын тулд хүн амьдрах сууцны өрөөнүүдийг нарны гэрлийн зүгт байрлуулах мөн бүтээцлэлийн ба төлөвлөлтийн шинж чанартай тэр дундаа зэргэлдээ орчны талбайг тохижуулах арга хэмжээг төлөвлөсөн байна.

25 дугаар зүйл. Гэрэлтүүлэгт тавих шаардлага

25.1.Барилга байгууламжийн газар дээрх давхрын хүн байнга оршин суух өрөөнүүд байгалийн болон хосолсон мөн зохиомол гэрэлтүүлэгтэй, харин газар доорх давхрын өрөөнүүд хүний эрүүл мэндэд хор хөнөөл учруулах аюулаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хангалттай зохиомол гэрэлтүүлэгтэй байх ёстой.

25.2.Барилга байгууламжийн газар дээрх давхрын өрөөг технологийн шаардлагаар байгалийн гэрэлтүүлэгтэй төлөвлөх боломжгүй тохиолдолд хүний эрүүл мэндэд хор хөнөөл учруулахаас урьдчилан сэргийлэх үүднээс хангалттай зохиомол гэрэлтүүлэгтэй байхаар төлөвлөнө.

25.3.Барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах даалгаварт заасан тохиолдолд барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт гадна гэрэлтүүлгийн тоног төхөөрөмжийг тусгах ёстой.

26 дугаар зүйл. Дуу чимээнээс хамгаалахад тавих шаардлага

26.1.Барилга байгууламжийн тухайн нутаг дэвсгэр дээрх байршил, барилгын бүтээцийн шинж чанар, зураг төслийн баримт бичигт сонгож авсан инженерийн тоног төхөөрөмжийн төрөл, шинж чанар, зураг төслийн баримт бичигт тусгасан зэргэлдээх орчны газар, талбайг тохижуулах арга хэмжээ нь хүмүүсийг дараах дуу чимээнээс хамгаалсан байх ёстой:

- 1) гадны эх үүсвэрээс гарч буй агаарын дуу чимээ (барилгын гадна талаас);
- 2) барилга байгууламжийн доторх үйлдвэрлэл, технологийн системийн үйл ажиллагаанаас гарах дуу чимээ;
- 3) хучилтаар дамжиж ирэх цохилтын дуу чимээ;
- 4) инженерийн хангамжийн системийн тоног төхөөрөмжөөс гарах дуу чимээ;
- 5) өрөө тасалгаанд байрлуулсан дуу чимээ гаргах, өсгөх төхөөрөмжийн дуу чимээ.

26.2.Барилга байгууламжийн дотоод ба гадаад орчинд тархаж байгаа дуу чимээний эрсдэл нь холбогдох эрүүл ахуйн стандартад заасан хэмжээнээс ихгүй байхаар барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулна.

26.3.Барилга байгууламжийг барих, ашиглах явцад гарах дуу чимээний түвшин тухайн нутаг дэвсгэрт байвал зохих агаарын дуу чимээний эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс их байвал тухайн дуу чимээний түвшнийг бууруулах арга хэмжээг урьдчилан тооцож барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт тусгах шаардлагатай.

26.4.Дуу чимээнээс хамгаалах арга хэмжээг дараах газруудад авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- 1) орон сууц, олон нийт, үйлдвэрийн барилгын өрөөнд;
- 2) барилга байгууламжийг барих, ашиглах нутаг дэвсгэрийн хүрээнд зохион байгуулна.

26.5.Өрөө, тасалгаа болон гаднах гудамж, талбайд байрлуулсан радио холбооны хэрэгслээр түгээх дуу авианы сонсогдох байдлаас иргэдийн аюулгүй байдал хамаарч байгаа тохиолдолд уг дуу авианы чанга, сул нь ялгагдаж сонсогдох зохистой түвшнийг хангах арга хэмжээг тусгасан байна.

26.6.Дотор ба гадна талын хашлага бүтээцийн дуу чимээ тусгаарлалтыг хангахын тулд дараах үзүүлэлтүүдийг тогтоох ёстой. Үүнд:

- 1) агаарын дуу чимээг тусгаарлах индекс;
- 2) хучилтын доорх цохилтын дуу чимээний дурдсан түвшний индекс;
- 3) цохилтын дуу чимээний дурдсан түвшний бууралтын индекс;
- 4) цонхны дуу тусгаарлах чадвар.

26.7.Барилга байгууламжийн дуу чимээнээс хамгаалах чадварыг тодорхойлох акустик шинж чанарыг дуу чимээ тусгаарлалтын үзүүлэлт, дуу чимээний даралтын болон чадлын түвшин, дуу чимээ шингээх чанар, дуу чимээний цуурайтах хугацаагаар илэрхийлнэ.

26.8.Барилга байгууламжийн хашлага бүтээцийн акустик шинж чанарыг үнэлэхийн тулд дуу чимээний түвшнийг тооцооны арга, лабораторийн туршилт, бүтээц дээр бодит туршилт хийх замаар тодорхойлно.

27 дугаар зүйл. Ус, чийгээс хамгаалахад тавих шаардлага

27.1.Барилга байгууламжийг ус, чийгээс хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд бүтээцлэлийн дараах шийдлүүдийг зураг төслийн баримт бичигт тусгана. Үүнд:

- 1) барилга байгууламжийн дээвэр, хашлага бүтээцийн гадна гадаргуу ба газар доорх бүтээцээс усыг зайлуулах хоолой төлөвлөх;
- 2) дээвэр, гадна хана, хучилт, газар доорх давхрын хана, хөрсөн дээрх шаланд ус тусгаарлалт хийх;
- 3) барилгын гэрэл нэвтрүүлэх цонх, шилэн хаалтын хэсгээс бусад хашлага бүтээц (хана)-ийн дотор гадаргуу дээр цанталт үүсэхгүй байх.

27.2.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт ус хангамжийн системд осол гарах үед өрөө тасалгаа болон барилгын бүтээц усанд автахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг зураг төсөл боловсруулах даалгаварт заасны дагуу боловсруулна.

28 дугаар зүйл. Доргионоос хамгаалахад тавих шаардлага

28.1.Барилга байгууламжид үүсэх доргион нь хүний эрүүл мэнд, эд хөрөнгөд хор учруулахгүй байх арга хэмжээг зураг төслийн баримт бичигт тусгах ёстой.

28.2.Барилга байгууламжийн доргионоос хамгаалах арга хэмжээ нь механик энергийг сарниулах замаар доргионоос үүдэлтэй чичиргээг багасгахад чиглэгдсэн байна.

28.3.Барилга байгууламжид суурилуулсан инженерийн болон технологийн тоног төхөөрөмж (агаар сэлгэлт, кондиционер, ус хангамж, халаалт,

цахилгаан шат, трансформатор гэх мэт) мөн үйлдвэрлэлийн машин, төхөөрөмжийн ашиглалтын явцад үүсэх динамик ачааллын барилгын бүтээцээр дамжин үйлчлэх доргионы тархалтыг хамгийн бага хэмжээнд байлгах тусгаарлалтын арга хэмжээг авах ёстой.

29 дүгээр зүйл. Цахилгаан соронзон орны үйлчлэлээс хамгаалахад тавих шаардлага

29.1.Үйлдвэрлэлийн давтамж бүхий хувьсах гүйдлийн цахилгаан дамжуулах шугам, эсхүл радио техникийн объектын дамжуулах шугамаас үүсэх цахилгаан соронзон орны хүчдэлийн түвшин нь зөвшөөрөгдөх хязгаарын утгаас их байгаа нутаг дэвсгэрт барихаар төлөвлөж буй барилга байгууламжийн хүмүүс оршин суух өрөө, зэргэлдээх орчны нутаг дэвсгэрт эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс болон цахилгаан соронзон орны нөлөөллөөс хамгаалах дэлгэц төлөвлөх замаар тухайн хүчдэлийн түвшнийг бууруулах арга хэмжээг зураг төслийн баримт бичигт тусгана.

30 дугаар зүйл. Ионжуулагч цацрагаас хамгаалахад тавих шаардлага

30.1.Инженер хайгуулын судалгааны үр дүнгээр барилга байгууламж барихаар төлөвлөсөн нутаг дэвсгэрт радоны аюултай нөхцөл илэрсэн тохиолдолд тухайн газар нутгийн хөрсийг саармагжуулах, барилгын бүтээц нь хөрстэй үйлчлэлцэж байгаа өрөө тасалгааг агааржуулалтаар хангах арга хэмжээг зураг төслийн баримт бичигт тусгана.

30.2.Ионжуулагч цацраг ашиглах тохиолдолд аюулгүй байдлыг хангах үүднээс хүмүүс болон материалын урсгалын огтлолцлыг хамгийн бага түвшинд байлгахаар барилга байгууламжийг төлөвлөх ёстой.

30.3.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт радиийн эквивалентийн нийлбэр идэвхийн үзүүлэлт нь Цацрагийн аюулгүйн нормд заасан зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрээгүй барилгын материал, бүтээгдэхүүнийг барилга байгууламжид хэрэглэх шаардлагыг тусгана.

31 дүгээр зүйл. Өрөөний бичил уур амьсгалд тавих шаардлага

31.1.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт хашлага бүтээцийн шинж чанарын утгыг тодорхойлох ба дараах дулаан техникийн үзүүлэлтүүдийн тооцооны утга нь өрөөний ариун цэвэр, эрүүл ахуйн нөхцөлийг бүрдүүлэх үүднээс тогтоосон шаардлагат утгатай нийцэж байхаар хашлага бүтээцийн шийдлийг гаргасан байна:

1) барилга байгууламжийн хашлага бүтээцийн дулаан дамжуулалтын эсэргүүцэл;

- 2) жилийн халаалтын улиралд хашлага бүтээцийн дотор гадаргуу дээрх температур ба барилга байгууламжийн дотор агаарын температурын зөрүү;
- 3) жилийн дулааны улиралд барилгын хашлага бүтээцийн, хүйтний улиралд барилга байгууламжийн өрөөний дулаан хадгалах чадвар;
- 4) хашлага бүтээцийн агаар нэвтрүүлэлтийн эсэргүүцэл;
- 5) хашлага бүтээцийн уур нэвтрүүлэлтийн эсэргүүцэл;
- 6) шалны гадаргуугийн дулаан шингээлт.

31.2.Энэ техникийн зохицуулалтын 31.1-д заасан шаардлагын зэрэгцээ барилгын хашлага бүтээц хэт чийгших, түүний гадаргуу дээр чийг хуримтлагдахаас урьдчилан сэргийлэх мөн бүтээцийн удаан эдэлгээг хангах арга хэмжээг барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт тусгана.

31.3.Халаалт, агаар сэлгэлт, кондиционерийн систем, тэдгээрийн ажиллах горимд тавих зураг төслийн баримт бичигт заасан шаардлага нь энэ техникийн зохицуулалтын 32 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг бодолцож гаргасан хашлага бүтээцийн дулаан техникийн шинж чанарын тооцооны утгуудтай үед, өрөөний бичил уур амьсгалын дараах параметрийн тооцооны утгууд нь ариун цэвэр, эрүүл ахуйн таатай нөхцөлийг бүрдүүлэхээр тогтоосон жилийн дулаан, хүйтэн болон шилжилтийн улирлын шаардлагат утгатай тохирч байх ёстой. Үүнд:

- 1) барилга байгууламжийн дотор агаарын температур;
- 2) нөхцөлийг тодорхойлох температур;
- 3) агаарын урсгалын хурд;
- 4) агаарын харьцангуй чийгшил.

31.4.Тооцооны утгыг барилга байгууламжийн зориулалт, хүмүүс ажиллаж, амьдрах таатай нөхцөлийг харгалзан, тооцож тодорхойлно. Түүнчлэн үйлдвэрлэлийн байрны доторх илүүдэл дулааныг тооцоонд авч үзнэ.

31.5.Халаалт, агаар сэлгэлт, кондиционерийн системийн техникийн шийдэлд өрөөний бичил уур амьсгалын үзүүлэлтийг автоматаар тохируулах боломжийг тусгах ёстой.

31.6.Барилга байгууламжийн ашиглалтын гадаад, дотоод нөхцөл өөрчлөгдөхөд халаалтын системийн температур, даралтын тогтворыг жилийн бүх улирлын турш хангах техникийн шийдлийг урьдчилан тооцож, зураг төслийн баримт бичигт тусгана.

32 дугаар зүйл. Барилга байгууламж ашиглагчийн аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага

32.1.Барилга байгууламжийн дотор болон зэргэлдээх орчны талбай дээгүүр хүмүүс (хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэд орно) зорчиход халтирах, унах, мөргөлдөх үед золгүй явдал тохиолдох, мөн гэмтэл бэртэл авах магадлал хамгийн бага хэмжээнд байхаар дараах барилгын бүтээцийн элементүүдийн параметрийг зураг төслийн баримт бичигт урьдчилан тооцож, тусгах ёстой:

- 1) барилга байгууламжийн дээвэр, тагт, задгай тагт, гадна галерей, шат, шатны талбай, битүүлээгүй нүх, явган хүний задгай гарц, гүүр болон гүүрэн гарц зэргийн хашлаганы өндөр, мөн шалны түвшний, эсхүл хил залгаа орчны талбайн газрын түвшний уналт;
- 2) шат ба пандусын налуу, шатны гишгүүрийн өргөн, өндөр, урсдаг шат ба пандусын өгсөх өндөр. Нэг шатанд өөр өөр өндөртэй гишгүүр хэрэглэхийг хориглоно. Шат, пандус, шатны тавцангийн хашлага, бариул тасралтгүй байна;
- 3) хүн явах замд байрлах хаалганы ба хаалга суухгүй нүх түүний босгоны өндөр, шат, зоорийн давхар, ашиглаж буй дээврийн хонгилд нэвтрэх орцын өндөр, хүн явах замын дээрээс болон хажуу талаас өнгөйж байрласан барилгын бүтээцийн элемент, тоног төхөөрөмжийн өндөр.

32.2.Энэ зүйлд заасан шаардлагад нийцсэн хашлаганы бүтээц нь хашлага бүхий элементийн доор байгаа хүмүүст гэмтэл учруулж болзошгүй эд зүйлс өндрөөс (тухайлбал, барилгын дээврээс) санамсаргүй унахыг хязгаарласан байна.

32.3.Хүмүүс чөлөөтэй зорчих мөн дамнуургатай өвчтөн, тэргэнцэртэй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон бусад хөдөлгөөний хязгаартай иргэдийг чөлөөтэй шилжүүлэх нөхцөлийг хангахын тулд хаалганы ба хаалга суухгүй онгорхой нүх, шатны гишгүүр ба тавцан, пандус, эргэлтийн талбай, хонгилын өргөн, мөн үйлдвэрийн барилгын технологийн тоног төхөөрөмжийн суурин элементүүд болон олон нийтийн барилгын тоноглол, элементүүдийн хоорондын зай хангалттай өргөн байна.

32.4.Барилга байгууламжийн дотор ба гаднах талбайн тээврийн хэрэгсэл зорчих зам дээр хүний хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээг тооцож, зохицуулсан байна.

32.5.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт дараах тоноглол, арга хэмжээг тусгах ёстой. Үүнд:

- 1) хүнд золгүй явдал, гэмтэл бэртэл учруулж болзошгүй барилга байгууламжийн хөдөлгөөнт тоног төхөөрөмж (тухайлбал, автомат зогсоолтын хэрэгсэл ажиллахгүй тохиолдолд) санамсаргүй хөдлөхийг хязгаарлах тоноглол, систем;

- 2) цонхны аюулгүй ашиглалтыг хангах, тэр дундаа түүний гадна гадаргууг угааж цэвэрлэхэд зориулсан тоноглол;
- 3) хүн, цонхоор унахаас сэргийлсэн хамгаалалт, хаалтын хэрэгсэл (цонхны нээгдэлтийн доод түвшин ихэнх насанд хүрэгчдийн биеийн хүндийн төвийн байрлалын өндрөөс доор байх тохиолдолд);
- 4) хүн ба тээврийн хэрэгсэл зорчих замыг хангалттай гэрэлтүүлэх хэрэгсэл;
- 5) хаалга ба хамар ханын тунгалаг хэсэгт нааж байрлуулах, сайн ялгарч харагдах анхааруулга тэмдэг.

32.6. Дөчин метрээс дээш өндөртэй барилга байгууламжийн явган хүн явах бүсэд, салхитай үед иргэдийн аюулгүй байдлыг хангахад зориулсан хамгаалалтын хэрэгслийг урьдчилан төлөвлөнө.

32.7. Хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэдийн хүртээмжийг хангах үүднээс барилга байгууламжийн зураг төслийн шийдэл нь дараах нөхцөлийг хангасан байна. Үүнд:

- 1) барилга байгууламж дотор очих газартаа хүрэх, чөлөөтэй шилжиж явах боломжтой байх;
- 2) хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэдийн зорчих зам (ялангуяа авралтын), оршин суух, үйлчилгээ авах, хөдөлмөр эрхлэх байр аюулгүй байх;
- 3) амьдралын орчин ая тухтай, тааламжтай байх.

32.8. Хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэдэд зориулж, зураг төслийн баримт бичигт тусгасан зорчих замын параметр, өрөөний хэмжээ, тусгай хэрэгслээр тоногдсон байдал нь энэ техникийн зохицуулалтын 17.22-т заасныг үндэслэсэн байна.

32.9. Барилга байгууламжийн хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэдэд хүртээмжтэй байх зураг төслийн шийдэл нь бусад иргэдийн амьдралын нөхцөл, барилга байгууламжийн ашиглалтын үр өгөөжийг хязгаарлахгүй байх ёстой.

32.10. Барилга байгууламжийн хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөдөлгөөний хязгаартай иргэдийн хүртээмжийг хангах шаардлагыг холбогдох дүрэм, журмын дагуу батлагдсан зураг төсөл боловсруулах даалгаварт нарийвчлан тодорхойлсон байна.

32.11. Барилга байгууламжийн ашиглалтын явцад инженерийн хангамжийн сүлжээ ба систем, тэдгээрийн элементүүдэд хүмүүс түлэгдэх аюулын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх үүднээс зураг төслийн баримт бичигт дараах арга хэмжээг тусгана. Үүнд:

- 1) халаах хэрэгсэл, дамжуулах хоолойн ил хэсгийн гадаргуугийн температурыг хязгаарлах, эсхүл хүмүүс эдгээр хэсэгт хүрэхээс хамгаалсан хаалт, хашлага байрлуулах;
- 2) агаар халаах хэрэгслийн ослын хамгаалалтын нүхээр гарах халуун агаарын температурыг хязгаарлах;
- 3) халуун ус хангамжийн системийн халуун усны температурыг хязгаарлах.

32.12. Хүмүүс цахилгаан гүйдэлд цохиулахаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор цахилгаан тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлыг хангах дараах арга хэмжээг зураг төслийн шийдэлд тусгана:

- 1) цахилгааны аюултай тоног төхөөрөмжид хүрч, шүргэхээргүй байх;
- 2) цахилгааны аюултай тоног төхөөрөмжид газардуулга хийх;
- 3) аянга цохих болон цахилгаан тоног төхөөрөмжид гарсан ослын улмаас хүчдэлтэй болсон цахилгаан гүйдэл дамжуулах барилгын бүтээцэд хүрч, шүргэлцэх нөхцөл үүсэхгүй байх;
- 4) цахилгааны аюултай тоног төхөөрөмж бүхий бүс, өрөө, тасалгаа, байгууламжид зөвшөөрөлгүй нэвтрэхгүй байх;
- 5) барилга байгууламжид аянга хамгаалагч хийх;
- 6) цахилгаан гүйдэл дамжуулах барилгын бүтээц, тоног төхөөрөмжид хамгаалалтын газардуулагч хийх;
- 7) цахилгаан тоног төхөөрөмжид туршилт, техник үйлчилгээ, засвар хийх ашиглалтын бүрэлдэхүүнийг ажиллах нөхцөлөөр хангах;
- 8) цахилгаан тоног төхөөрөмжийг ослын нөхцөлөөс урьдчилан сэргийлж хамгаалах төхөөрөмжөөр тоноглох;
- 9) тусгаарлалт гэмтэх, цахилгаан гүйдэл зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрэх, хэлхээний гүйдэл дамжуулагчдын хооронд богино холбоо үүсэх болон бусад төрлийн ослын нөхцөлд цахилгаан тоног төхөөрөмж тэжээлээс автоматаар салах.

32.13. Хүмүүс дэлбэрэлтэд өртөж золгүй явдал тохиолдох, гэмтэл бэртэл авахаас урьдчилан сэргийлэх үүднээс зураг төслийн баримт бичигт дараах арга хэмжээг тусгах ёстой. Үүнд:

- 1) халуун ус хангамж ба халаалтын систем, хий ашиглах төхөөрөмж, утааны суваг, яндан, шатамхай хий, шингэн хадгалах сав, дамжуулах хоолойг аюулгүй ашиглах дүрмийг мөрдөх;
- 2) дулааны генератор болон шингэрүүлсэн хийн тоног төхөөрөмжийг аюулгүй суурилуулах дүрмийг мөрдөх;
- 3) халуун ус хангамжийн болон халаалтын системийн усны халах температур, даралтыг тохируулах;
- 4) тэсэрч дэлбэрэх аюултай технологийн үйл явцыг бүрэн автоматжуулах;
- 5) дэлбэрэх аюултай бодис өрөөний агаарт ихээр хуримтлагдахаас урьдчилан сэргийлэх мөн хийн хяналтын багаж төхөөрөмж ашиглах замаар хянах.

32.14.Ослын нөхцөлд аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор зураг төслийн баримт бичигт ослын гэрэлтүүлгийг тооцож тусгана.

32.15.Ослын гэрэлтүүлгийг барилга байгууламжийн дараах хэсгүүдэд суурилуулна. Үүнд:

- 1) орох, гарах гарц, хонгил, үүдний болон хүлээх танхим, хөлийн өрөө, шат, иргэдийг аврах зам, гарц, олон хүн цугларах бусад газар;
- 2) хүн байнга ажиллах болон гэрэл унтрах тохиолдолд үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмж үргэлжлэн ажиллаж осол, гэмтэл үүсгэх аюултай өрөө, тасалгаа.

32.16.Барилга байгууламжид гадны этгээд зөвшөөрөлгүй нэвтрэхээс хамгаалах үүднээс дараах шаардлагыг хэрэгжүүлнэ:

- 1) олон тооны зочид (үзэгчид) цугларах барилга, мөн боловсрол, эрүүл мэнд, банкны байгууллагын барилга, тээврийн дэд бүтцийн барилга байгууламжид гарч болзошгүй гэмт хэргийн шинжтэй үйлдэл, түүний хор нөлөөг бууруулахад чиглэсэн арга хэмжээг тусгах;
- 2) Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомж болон зураг төсөл боловсруулах даалгаварт заасан тохиолдолд теле тандалт хяналтын систем, дохиоллын систем болон террорист шинж чанартай заналхийлэл, хүч түрэн нэвтрэх тохиолдлоос хамгаалахад чиглэсэн бусад системийг барилга байгууламжид суурилуулах.

33 дугаар зүйл. Барилга байгууламжийн эрчим хүчний үр ашгийг хангахад тавих шаардлага

33.1.Барилга байгууламжийн эрчим хүчний хэрэглээг тооцохдоо Монгол Улсын тодорхой бүс нутгийн цаг уурын нөхцөл, өрөө тасалгааны температур-чийглэгийн горим, халаалтын болон агаар сэлгэлтийн системийн тоног төхөөрөмжийн үзүүлэлтээс хамаарсан хашлага бүтээцийн ашиглалтын нөхцөл, мөн сэргээгдэх эрчим хүчийг ашиглах боломж, барилга байгууламжийн бүтээцлэлийн онцлогийг харгалзан үзсэн арга зүйд үндэслэсэн байна.

33.2.Барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах даалгаварт барилга байгууламжийн эрчим хүчний хэмнэлтийг хангах талаар заасан тохиолдолд барилгын зарим бүтээц, элемент тэдгээрийн шинж чанар, мөн ашиглах тоног төхөөрөмж, технологи, материалын сонголтоор эрчим хүчний нөөцийн үр ашиггүй хэрэглээг ашиглалтын явцад хязгаарлах шийдлийг зураг төслийн баримт бичигт тусгах ёстой.

33.3.Барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах даалгаварт заасан тохиолдолд эрчим хүчний нөөцийн хэрэглээг бүртгэх хэрэгслээр барилга байгууламжийг тоноглохоор зураг төслийн баримт бичигт тусгана.

33.4. Эрчим хүчний хэрэглээ нь хэмнэлттэй, үр ашигтай байх, эрчим хүчний нөөц ашиглалтыг бүртгэх хэрэгслээр барилга байгууламжийг тоногосон байх зэрэг шаардлагын хэрэгжилтийг архитектурын, технологийн үйл ажиллагааны, бүтээцлэлийн, инженер техникийн оновчтой шийдлийг зураг төслийн баримт бичигт тусгах замаар хангана.

33.5. Барилга байгууламж, тэдгээрийн эрчим хүчний үр ашгийг дээшлүүлэх арга хэмжээг төлөвлөхдөө байгаль, цаг уурын болон орон нутгийн нөхцөл нь өрөө тасалгааны дотоод уур амьсгалд үзүүлэх нөлөөлөл, төслийн шийдлийг хэрэгжүүлэх зардлын хэмжээг тооцсон байна.

33.6. Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулахдаа сэргээгдэх болон түүнтэй адил төстэй эрчим хүчний эх үүсвэрийг үр ашигтай ашиглах боломжийг хангахын зэрэгцээ өөр эрчим хүчний хангамжийн системийг техник, эдийн засаг, хүрээлэн байгаа орчны асуудлын үүднээс ашиглах боломжийг тусгах шаардлагатай.

33.7. Хашлага бүтээцийн элементүүдийг дулаан дамжуулалт, агаар нэвтрүүлэлт, уур нэвтрүүлэлт, дулааны инерцийн эсэргүүцэлд тавигдах норматив шаардлагад нийцүүлэн төлөвлөнө.

33.8. Улирлын чанартай халаалтын системээр тоногосон өрөө тасалгааг холбогдох норм, нормативын баримт бичгээр тогтоосон шаардлагын дагуу төлөвлөж, жилийн халаалтын хугацаанд дулаан нь тогтвортой байхаар тооцно.

33.9. Шалыг түүний гадаргуугийн дулаан шингээлтийн үзүүлэлтэд тавих тогтоосон шаардлагад нийцүүлэн төлөвлөнө.

33.10. Гадна хашлага бүтээцийг тухайн барилга байгууламжийн төрөлд тохирох дулааны хувийн үзүүлэлтийн тооцооны утгад нийцүүлэн төлөвлөнө.

33.11. Зохистой агаарын солилцоо, халаалтын төхөөрөмжийг тохируулах үр дүнтэй арга, хөргөлтийн шингэнийг түгээх оновчтой аргуудыг ашиглах замаар халаалт, агааржуулалт, кондиционерийн системийн эрчим хүчний үр ашгийг хангах ёстой.

33.12. Хэрэглэгчдэд өгөх усыг халаах, халуун усыг хүргэх оновчтой аргуудыг ашиглах, халаалтын төхөөрөмж, шахуургын үр ашгийг нэмэгдүүлэх замаар халуун ус хангамжийн системийн эрчим хүчний үр ашгийг хангана.

33.13. Оновчтой агаарын солилцоог ашиглах, хөргөх төхөөрөмжийн сонголтыг зөв хийх, хөргүүрийн өрөө болон хөргөх төхөөрөмжийн

битүүмжлэлийг сайжруулах замаар өрөөний хөргөлтийн системийн эрчим хүчний үр ашгийг хангана.

34 дүгээр зүйл. Хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалахад тавих шаардлага

34.1.Монгол Улсын эрх зүйн болон норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагад нийцүүлэн байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээг барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт тусгах бөгөөд уг арга хэмжээ нь хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх таагүй нөлөөллийн үйлчлэлээс урьдчилан сэргийлэх, эсхүл түүний үйлчлэлийг бууруулахад чиглэсэн байна.

34.2.Барилга байгууламжийн хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх нөлөөллийн аюулгүйн түвшний шаардлагыг дараах байдлаар хангана. Үүнд:

- 1) холбогдох хууль тогтоомжид нэр заасан барилга байгууламжийг барьж байгуулах шийдвэр гаргахын өмнө байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийх;
- 2) аюултай түүхий эд материалыг ашиглах, хадгалах болон тэдгээрийн хог хаягдлыг устгах, тээвэрлэх шаардлагыг дагаж мөрдөх;
- 3) хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага түвшинд байлгахын тулд барилгын үйлдвэрлэлд ашиглах технологи, ажил гүйцэтгэх арга, аргачлалаа солих, сайжруулах, шинэ дэвшилтэт техник, технологийг ашиглах;
- 4) дахин боловсруулах ус хангамжийн систем болон хөрсний усыг ашиглах боломжийг судалж, авч үзэх.

34.3.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичгийг боловсруулах, барьж байгуулахдаа ашиглалтаас шалтгаалах ойрын ба хэтийн экологи, эдийн засаг, хүн ам зүйн болон бусад үр дагаврыг тооцож, хүрээлэн байгаа орчныг хэвээр хадгалан үлдээх, байгалийн баялгийг үр ашигтай ашиглах, нөхөн сэргээх асуудлыг нарийвчлан тооцож хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалах шаардлагыг хангана.

34.4.Экологийн аюулгүй байдалд хүний өөрийнх нь аюулгүй байдал, ая тухтай амьдрах орчин, байгалийн нөөц баялгийн тэр дундаа агаар, газар, газрын хэвлий, хөрс, гадаргын болон гүний ус, цаг уур, амьтан ургамлын аюулгүй байдлыг хамруулан авч үзнэ.

35 дугаар зүйл. Худалдан авагчийг төөрөгдүүлэх үйлдлээс урьдчилан сэргийлэхэд тавих шаардлага

35.1.Худалдан авагчдыг төөрөгдүүлэх үйлдлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт дараах мэдээллийг тусгасан байна. Үүнд:

- 1) энэ техникийн зохицуулалтын 5.1-д заасан барилга байгууламжийг тодорхойлох хэв шинжүүд;
- 2) барилга байгууламж, тэдгээрийн бүрдэл хэсгүүдийн ашиглалтын хугацаа;
- 3) барилга байгууламжийн эрчим хүчний үр ашгийн үзүүлэлтүүд;
- 4) барилга байгууламжийн гал тэсвэршилтийн зэрэг.

35.2.Барилгын материал, бүтээгдэхүүн, барилгын ажил, зураг төслийн баримт бичиг энэ техникийн зохицуулалт болон бусад холбогдох техникийн зохицуулалт, норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагыг хангаж байгаа тохиолдолд зах зээлд нийлүүлэх, барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулж болно.

35.3.Энэ техникийн зохицуулалтын аюулгүй байдлын шаардлагад нийцэж байгаа барилгын материал, бүтээгдэхүүн, барилгын ажил, зураг төслийн баримт бичиг, барилга байгууламжийг тохирлын үнэлгээгээр баталгаажуулна.

35.4.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичиг, барилгын материал, бүтээгдэхүүн, барилгын ажил, барилга байгууламж нь энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцээгүй тохиолдолд зах зээлд нийлүүлэх, ашиглалтад оруулах, ашиглалтад хүлээж авахыг хориглоно.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ИНЖЕНЕРИЙН ХАНГАМЖИЙН СИСТЕМ БОЛОН ДАМЖУУЛАХ ХООЛОЙН БАЙГУУЛАМЖИД ТАВИХ ШААРДЛАГА

36 дугаар зүйл. Халаалт, агаар сэлгэлт, кондиционерийн системд тавих шаардлага

36.1.Барилга байгууламжийн халаалтын системийг дараах байдлаар төлөвлөж, суурилуулах шаардлагатай. Үүнд:

- 1) хүмүүст механик ба дулааны үйлчлэлээр гэмтэл учруулах эрсдэл, мөн хий, уур, тоосонцрын шатах болон тэсэрч дэлбэрэх эрсдэл хамгийн бага байх;
- 2) ашиглалтын нөхцөлд нам ба өндөр температурын нөлөөнд системийн найдвартай байдлыг хангасан байх.

36.2.Халаалтын төхөөрөмж, дулаан дамжуулах хоолой ба бусад байгууламжийг найдвартай бэхэлж, гадны нөлөөллөөс хамгаалсан байна.

36.3.Төвлөрсөн дулаан хангамжийн сүлжээгүй, эсхүл холбох боломжгүй тохиолдолд хийн болон шингэн түлшээр ажиллах цахилгаан халаалтын төхөөрөмж, автоматжуулсан дулааны үүсгүүрийг дулааны эх үүсвэр

болгон ашиглаж болно. Үүний зэрэгцээ шаталтын улмаас ялгарах нэгдлийг, хий зайлуулах ба хийн тоосонцрыг цуглуулах байгууламжаар дамжуулан үр ашигтай аргаар агаар мандалд зайлуулах ёстой.

36.4.Барилга байгууламжийн агаар сэлгэлт, кондиционерийн систем нь дараах зүйлсийн хуримтлалыг үүсгэхгүй байх ёстой. Үүнд:

- 1) гал тогооны өрөөнд хоол бэлтгэх явцад үүссэн үнэр ба уур;
- 2) ариун цэврийн байгууламж, хог хаягдлыг хадгалах цэгээс гарах үнэр;
- 3) үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны явцад гарч байгаа хий, уур, илүүдэлчийг;
- 4) хортой уур, хий;
- 5) галын аюултай хий, уур;
- 6) бактери, вирус, бусад өвчин үүсгэгч бичил биет ба харшил үүсгэгч бодис.

36.5.Халаалт, агаар сэлгэлт, кондиционерийн систем нь гидравлик болон дулааны хувьд тогтвортой, тэсрэлтийн галын аюулгүй, цэвэрлэгээ ба засвар хийх боломжтой байх ёстой.

36.6.Өндөр даралттай шингэнийг дамжуулах хөшүүн ба уян хоолой нь дотоод, гадаад хүчдэлийн үйлчлэлийг тэсвэрлэх чадвартай байх бөгөөд хамгаалалтын тоноглолтой байна.

36.7.Ердийн агаар сэлгэлтийн системтэй орон сууцны барилгын гал тогоо, ариун цэвэр, зочны болон амралтын өрөөнүүд тус тусдаа агаар сэлгэлтийн сувагтай байх бөгөөд нэг өрөөнөөс нөгөө өрөөнд агаарын урсгалыг оруулахгүй байх ёстой.

36.8.Барилга байгууламжийн хортой болон шатдаг хий, уур, эсхүл аэрозолын осол гаргах магадлалтай өрөөнд ослын агаар сэлгэлтийн систем төлөвлөж, суурилуулна.

37 дугаар зүйл. Дамжуулах хоолойн байгууламжид тавих шаардлага

37.1.Халуун, хүйтэн, шатамхай, идэмхий, эсхүл хортой шингэн, хий тээвэрлэх аюултай дамжуулах хоолойн байгууламж бүхий барилга байгууламжид хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамлын аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээ авна.

37.2.Дараах эрсдэлт хүчин зүйлс үүсэх магадлал аль болох бага байхаар дамжуулах хоолойн байгууламжийг төлөвлөж, суурилуулах ёстой. Үүнд:

- 1) барилга байгууламжийн ашиглалтын явцад ноцтой эвдрэл, гэмтэл;
- 2) инженерийн тоног төхөөрөмж бүхий төрөл бүрийн системийн элементүүдийн хоорондын, эсхүл дамжуулах хоолойн ба цахилгааны байгууламжийн элементүүдийн хоорондын аюултай харилцан үйлчлэл;

3) ашиглалтын үйлчилгээний ажилтнуудад, эсхүл хүрээлэн байгаа орчинд хохирол учруулах.

37.3.Суваг, хонгилд түүнчлэн их чийгшилтэй өрөөнд байрлуулах галын ус өргөх шугам хоолойноос бусад дамжуулах хоолойн байгууламжийг чийгийн конденсацис тусгаарлах ёстой.

37.4.Барилга байгууламжийн гал түймрийн аюултай бүсэд суурилуулсан шатамхай материалаар үйлдвэрлэсэн дамжуулах хоолойг галаас хамгаална.

38 дугаар зүйл. Ус хангамжийн системд тавих шаардлага

38.1.Барилга байгууламжийг унд, ахуйн хэрэгцээний усны чанарт тавих шаардлагыг хангасан ус хангамжийн аюулгүй системээр тоногловсон байна.

38.2.Барилга байгууламжийн ус хангамжийн системийг дараах шаардлагыг хангасан байхаар төлөвлөж, суурилуулах ёстой. Үүнд:

- 1) тооцож гаргасан ус хэрэглэгчийн тоо, суурилуулсан ариун цэврийн тоноглолд тохирсон хэмжээгээр хүний амь нас, эрүүл мэндэд аюулгүй усаар хангах;
- 2) систем дэх ундны усанд бохирдол оруулахгүй байх;
- 3) тоног төхөөрөмж, дамжуулах хоолойд зэврэлт, давсны хурдас үүсэх болон бичил биет үржих боломжгүй байх;
- 4) ус хүлээн авах тоноглолын ашиглалтын хэвийн нөхцөлийг хангах даралтаар, ариун цэврийн болон бусад ус хүлээн авах тоноглолд усыг нийлүүлэх;
- 5) ус алдагдахаас урьдчилан сэргийлэх;
- 6) дотор ба гадна гал унтраах зориулалттай усан хангамжаар хангах;
- 7) хүмүүс дулааны үйлчлэлийн гэмтэл авах нөхцөлийг хаах.

38.3.Унд, ахуйн хэрэглээний ус хангамжийн системд, холбогдох стандартын шаардлага хангасан материалаар үйлдвэрлэсэн хоолой бусад хэрэгслийг ашиглана.

38.4.Барилга байгууламжийг газар хөдлөлтийн үйлчлэлтэй, суумтгай ба хөлдөж овойдог хөрстэй зэрэг геологийн хүнд нөхцөлтэй нутаг дэвсгэрт барьж байгуулахад барилга байгууламжийн боломжит шилжилтийг бодолцон ус хангамжийн системийн байгууламжийг угсарч, суурилуулна.

39 дүгээр зүйл. Ариутгах татуургын системд тавих шаардлага

39.1.Үйлдвэрлэлийн болон ахуйн усны хэрэглээтэй барилга байгууламж нь энэ техникийн зохицуулалтын аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан, аюулгүй ариутгах татуургын системтэй байх ёстой.

39.2.Ариутгах татуургын систем нь тооцоолсон ус хэрэглэгч ба суурилуулах ариун цэврийн тоноглолын тоонд нийцсэн хэмжээний бохир усыг аюулгүй урсаж зайлуулах нөхцөлийг хангасан байна.

39.3.Барилга байгууламж нь дотор ус хангамжийн системтэй бөгөөд ариутгах татуургын төвлөрсөн систем байхгүй тохиолдолд тухайн орон нутагт тохирсон, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан, ариутгах татуургын системийг төлөвлөж, суурилуулах ёстой.

39.4.Ариутгах татуургын системийг дараах шаардлагыг хангасан байхаар төлөвлөж, суурилуулсан байна. Үүнд:

- 1) бөглөрөл үүсгэхгүй, бохир ус алдагдахгүй байх;
- 2) барилга байгууламжийн доторх орон зай, хүрээлэн байгаа орчин, уст давхарга, усны нөөцийг бохирдуулахгүй байх;
- 3) системд ямар ч нөхцөлд үйлчилгээ, засвар хийх боломжтой байх;
- 4) байгалийн хөрсний шилжилт, хөдөлгөөний нөлөөгөөр үүсэх ачааллын үйлчлэлд тогтвороо алдахгүй хадгалах;
- 5) байгаль орчинд ээлтэй, хүний аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөл, халдвар хамгааллын шаардлагыг хангах.

40 дүгээр зүйл. Цахилгаан хангамжийн системд тавих шаардлага

40.1.Цахилгаан хангамжийн систем нь барилга байгууламжийн мэдээлэл холбооны болон бусад инженерийн хангамжийн системийн аюулгүй байдал, найдвартай ажиллагааг хангах технологийн систем байх ёстой.

40.2.Цахилгаан хангамжийн систем нь өндөр эрсдэл бүхий аюулын эх үүсвэр болох учир аюулгүй байдлыг хангах тоног хэрэгслээр бүрэн хангагдсан байна.

40.3.Галаас хамгаалах системийн кабель шугам, цахилгааны утас нь ослын үед хүмүүсийг аюулгүйн бүс рүү нүүлгэн шилжүүлэхэд шаардагдах хугацааны туршид галын нөхцөлд ажиллах чадвараа хадгалах ёстой.

40.4.Галаас хамгаалах системийн цахилгаан хэрэглэгчийн тэжээлийг галаас хамгаалах төхөөрөмжийн самбараас тэжээх бөгөөд харин өөрийг нь оролтын самбар, автомат салгуур бүхий оролтын хуваарилах төхөөрөмжөөс, эсхүл автомат салгууртай ерөнхий хуваарилах самбараас тэжээнэ.

40.5.Галаас хамгаалах системийн цахилгаан хангамжийн тэжээлийн хэлхээнд дифференциал гүйдлээр удирдагдах хэт гүйдлээс хамгаалах хамгаалалт бүхий таслуур, эсхүл унтраалга тавихыг хориглоно.

40.6.Хоёр оролтыг нэгэн зэрэг таслах магадлал багатай гэдгийг баталгаажуулаагүй тохиолдолд цахилгаан хангамжийн ерөнхий системээс тусдаа бие даасан оролтуудыг аюулгүй байдлын системийн цахилгааны эх үүсвэр болгохыг хориглоно.

40.7.Аюулгүй байдлын системийн ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөхөөргүй бол аюулгүйн системийн тэжээлийн эх үүсвэрийг бусад хэрэглэгчийг тэжээхэд ашиглаж болно. Бусад хэрэглэгчдийн хэлхээний гэмтэл нь аюулгүй байдлын системийн аль ч хэлхээний тэжээлийг тасалдуулахгүй байх ёстой.

40.8.Аюулгүй байдлын системийн цахилгаан хэлхээ нь бусад хэлхээний схемээс хамааралгүй байна.

40.9.Аль нэг хэлхээнд хэт гүйдэл үүсэх тохиолдолд аюулгүй байдлын системийн хэлхээг тасалдуулахгүйн тулд хэт гүйдлийн хамгаалалтын төхөөрөмжийг сонгож, суурилуулах ёстой.

40.10.Төрөл бүрийн суваг, шуудууг ухахад газрын доор булаатай байгаа цахилгааны хэлхээг гэмтээхээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авсан байна.

40.11.Ослын гэрэлтүүлэг нь үндсэн гэрэлтүүлгийн тэжээлийн эх үүсвэрээс хамааралгүй тусдаа тэжээлийн эх үүсвэрт холбогдох ёстой.

40.12.Цахилгаан хангамж тасалдсан тохиолдолд хүний амь нас, эрүүл мэнд, улс орны эрх ашиг, хэрэглэгчийн үйл ажиллагаанд ноцтой хохирол учирч болох онцгой хэрэглэгч өөрийн нөөц цахилгааны эх үүсвэртэй байна.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ. БАРИЛГЫН АЖЛЫН ЯВЦАД БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХАД ТАВИХ ШААРДЛАГА

41 дүгээр зүйл. Барилга байгууламжид хэрэглэх барилгын материал, бүтээгдэхүүнд тавих шаардлага

41.1.Энэ техникийн зохицуулалт болон зураг төслийн баримт бичигт заасан бүтээгдэхүүний нэр төрөл, стандартын шаардлагад тохирсон барилгын материал, бүтээгдэхүүнийг ашиглаж барилга байгууламжийг барина.

41.2.Барилгын материал, бүтээгдэхүүн нь Монгол Улсын “Барилгын тухай”, “Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай” хууль болон холбогдох техникийн зохицуулалт, норм, нормативын баримт бичгээр тогтоосон шаардлагад нийцсэн байна.

41.3.Барилгын материал, бүтээгдэхүүний хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй эрүүл ахуйн аюулгүйн үзүүлэлтийн агууламж зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрэхгүй байх ёстой.

41.4.Барилгын материал, бүтээгдэхүүн (импортын материал, бүтээгдэхүүн орно) нь хэрэглэгчдэд учирч болох хор хөнөөл, түүний шалтгаан нөхцөл, үүсэж болзошгүй эрсдэлийг үнэлэх, аюулгүй байдлын зохих арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд зориулсан дагалдах баримт бичигтэй байна.

41.5.Барилга байгууламжийг барьж буй хуулийн этгээд холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу гарал үүсэл, тохирлын гэрчилгээтэй барилгын материал, бүтээц, бүтээгдэхүүн хэрэглэх, мөн барилгын ажил гүйцэтгэж байгаа нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэсэн барилгын материал, бүтээгдэхүүн зураг төслийн баримт бичигт заасан шаардлагад нийцэж байгаа эсэхэд барилгын ажил гүйцэтгэх хугацаанд байнга хяналт тавьж ажиллана.

41.6.Барилга байгууламжийг барихад ашиглах барилгын материал, бүтээц, бүтээгдэхүүнийг хэрэглэх талаар энэ техникийн зохицуулалтын 7.1-д дурдсан норм, нормативын баримт бичигт заагаагүй бол эрх бүхий төрийн байгууллагаас тогтоосон дүрэм, журамд нийцүүлэн тэдгээрийг барилгад хэрэглэх эсэхийг тогтооно.

42 дугаар зүйл. Барилгын ажил гүйцэтгэж байгаа болон барилгын ажил нь дуусаагүй зогссон барилга байгууламжийг хамгаалахад тавих шаардлага

42.1.Барилгын ажил гүйцэтгэж байгаа болон барилгын ажил нь дуусаагүй зогссон барилга байгууламжийг гүйцэтгэгч, өмчлөгч, захиалагч хариуцан хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага түвшинд байлгаж, хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, амьтан, ургамлын амьдрах орчинд хор хохирол учруулахгүй байхаар хамгаалах ёстой.

42.2.Барилгын ажил нь дуусаагүй зогссон барилга байгууламжийг хамгаалах ажлыг холбогдох хууль, эрх зүйн болон норм, нормативын баримт бичигт заасны дагуу гүйцэтгэх бөгөөд захиалагч байнгын хяналт тавьж аюулгүй байдлыг хангана.

43 дугаар зүйл. Барилгын ажил гүйцэтгэх үед барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага

43.1.Барилгын ажлын гүйцэтгэгч нь зураг төслийн баримт бичигт тусгасан барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангах бүх цогц арга хэмжээг барилга байгууламжийг барих явцад хэрэгжүүлэх үүрэгтэй. Энэ үүргийн

хэрэгжилтийг барилга байгууламжийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх бүх технологийн үйл явцад боломжит бүх гүйцэтгэлийн хяналтыг хийх замаар хангана. Эрсдэлийн түвшин нь тухайн барилга байгууламжид зориулан тогтоосон зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс өндөргүй байна.

43.2.Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангахын тулд барилгын ажил гүйцэтгэх явцад болон гүйцэтгэсний дараа ямар нэгэн туршилт хийх шаардлагатай тохиолдолд зураг төслийн баримт бичигт заасан бүх шаардлагыг хангаж бүрэн хэмжээгээр явуулна.

43.3.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт зааснаас зөрүүтэй шийдэл гаргах, зураг төслийн баримт бичигт өөрчлөлт оруулах тохиолдолд зураг төсөл зохиогч болон баталгаажуулсан байгууллагатай зөвшилцөх ёстой. Ингэхдээ гаргаж байгаа шийдлийн эрсдэлийн шинжилгээг хийх бөгөөд өөрчлөлтийн дагуу гүйцэтгэсэн ажилд зураг төслийн баримт бичгийг үндэслэн гүйцэтгэлийн баримт бичиг үйлдэнэ.

43.4.Хяналт хийж, гүйцэтгэлийн баримт бичиг бүрдүүлэх шаардлагатай далд ажил, хариуцлагатай бүтээц, инженерийн хангамжийн систем ба сүлжээний жагсаалтыг зураг төслийн баримт бичиг, барилгын захиалагчтай байгуулсан гэрээ болон бусад холбогдох норм, нормативын баримт бичгийг үндэслэн гүйцэтгэгч гаргана.

43.5.Гүйцэтгэлийн баримт бичгийг үрэгдүүлсэн, шаардлага хангахгүй хэмжээнд гэмтээсэн тохиолдолд зураг төслийн дагуу гүйцэтгэсэн ажлын хэмжээ, чанарыг баталгаажуулахын тулд хөндлөнгийн мэргэжлийн байгууллага, итгэмжлэгдсэн лабораторийг татан оролцуулж болно.

43.6.Хэрэв газрын доорх усны төсөөлж буй түвшинд буурь, хөрсний механик шинж чанар зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс буурах, физик, геологийн тааламжгүй үйл явц идэвхжих, газрын доор байрлах өрөө тасалгааны ашиглалтын нөхцөл муудах шинж байдал илэрсэн тохиолдолд инженерийн хамгаалалтын шаардлагатай арга хэмжээг авна.

43.7.Барилгын талбай бэлтгэх ажлыг инженерийн хамгаалалттай хамтатган гүйцэтгэх тохиолдолд зэргэлдээх орчны нутаг дэвсгэрт аюултай физик, геологийн үйл явц идэвхжихэд хүргэхгүй байх ёстой.

43.8.Барилга байгууламж болон инженерийн хамгаалалтын арга хэмжээ нь тухайн нутаг дэвсгэрт намаг үүсгэх, эрэг эвдрэх, хөрсний гулсалт үүсэх, идэвхжих зэрэг сөрөг нөлөө үзүүлэх тохиолдолд нөхөн сэргээх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

43.9.Барилгын талбайд гүйцэтгэх барилгын ажлыг ойр байрлах барилга байгууламж ба хүн амд ямар нэгэн хохирол учруулахгүйгээр гүйцэтгэх ёстой.

43.10.Барилга байгууламжийг барьж байгуулахад ашиглаж байгаа өргөх механизм, тусгай зориулалтын машин, тоног төхөөрөмжийг зохих техникийн зохицуулалт, норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагыг мөрдөж, аюулгүй ажиллагааг хангасан байна.

43.11.Инженер, хайгуулын судалгаагаар радон, метан, торин зэрэг хөрсний хий ялгарах нь тогтоогдсон байршилд барилга байгууламж барихад тэдгээр хөрсний хийг барилга байгууламжид нэвтрүүлэхгүйн тулд хөрстэй харьцаж байгаа зоорийн давхрын хана, шалыг тусгаарлах, хийн агууламжийг хангалттай хэмжээгээр саармагжуулах бусад арга хэмжээг тухайн цаг хугацаанд авч хэрэгжүүлнэ.

43.12.Байгаль, цаг уурын хүндрэлтэй нөхцөл (уулын ба өндөр уулын бүс, хуурай халуун ба өвлийн нөхцөл, геологи-газар зүйн онцгой төвөгтэй газар нутаг)-д баригдах барилга байгууламжийн зураг төслийн болон ажил гүйцэтгэх баримт бичигт байгаль, цаг уур, газар зүйн хүчин зүйлүүдийн онцгой нөлөөллийг тооцсон арга хэмжээг нэмж тусгана. Ийм нөхцөлд барилгын ажлыг гүйцэтгэхдээ зохион байгуулалтын төсөл, эсхүл ажил гүйцэтгэх төслийг боловсруулж түүнийхээ үндсэн дээр гүйцэтгэнэ.

ЗУРГААДУГААР БҮЛЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН АШИГЛАЛТ, ХАМГААЛАЛТ, БУУЛГАЛТЫН ҮЕД АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХАД ТАВИХ ШААРДЛАГА

44 дүгээр зүйл. Барилга байгууламжийн ашиглалтын үед аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага

44.1.Барилга байгууламжийн ашиглалтын явцад аюулгүй байдлыг зохих техникийн үйлчилгээ, тогтсон давтамжтай үзлэг, мөн барилгын бүтээц, буурь, инженерийн хангамжийн системийн төлөв байдалд үзлэг, шалгалт, хяналт шинжилгээ явуулах, түүнчлэн барилга байгууламжид урсгал засвар хийх замаар хангана.

44.2.Барилга байгууламжийн ашиглалтын явцад барилгын бүтээц, инженерийн хангамжийн системийн үзүүлэлт ба бусад шинж чанар нь зураг төслийн баримт бичигт заасан шаардлагад нийцэж байх ёстой. Энэ шаардлагын хэрэгжилтийг холбогдох хууль тогтоомжид заасны

дагуу барилгын бүтээц, буурь, инженерийн хангамжийн системийн төлөв байдалд хийх үе шатны үзлэг, хяналт шинжилгээ, үйлчилгээгээр хангана.

44.3.Ашиглалтын явцад хийсэн үзлэг, шалгалт, хяналт шинжилгээний бүх үр дүн, түүнчлэн илэрсэн эвдрэл гэмтлийг арилгах зорилгоор авсан арга хэмжээг баримтжуулна. Үйлдсэн баримт бичгийг барилга байгууламжийн хувийн хэрэгт хадгална.

44.4.Барилга байгууламжид эрчим хүчний үр ашгийг хангах болон ашиглалтын бүх хугацаанд эрчим хүчний нөөцийн хэрэглээг хэмжих хэрэгслээр тооцох шаардлагад нийцүүлж барилга байгууламжийн ашиглалтыг зохион байгуулна.

44.5.Барилга байгууламж дотор хөрсний ус нэвтрэх аюул тулгарах, мөн түүний нөлөөгөөр барилгын даацын болон хашлага бүтээц гэмтэж барилга байгууламжийн бат бэх, тогтвороо алдахаас урьдчилан сэргийлж ус нэвтрэхээс хамгаалах, усыг зайлуулах, бусад бүтээцэд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байх арга хэмжээ авна.

44.6.Ариун цэврийн тоног төхөөрөмжөөс ус алдахад барилга байгууламжийн бусад өрөө тасалгаанд ус чийг нэвтрэхгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.

44.7.Ашиглалтын явцад ус чийгийн нөлөөнд өртөх магадлалтай бүсэд байрлах барилгын бүтээц болон инженерийн хангамжийн системийн элементийн гадаргууг ус чийгийн нөлөөллөөс хамгаална.

44.8.Хэт их чийгшил үүсэх магадлалтай орон сууц, ажлын байрны өрөө тасалгаа болон барилга байгууламжийн бусад орон зайд температурын горимын тохируулга, агаар сэлгэлт хосолсон байна.

44.9.Барилга байгууламжийн доторх далд орон зайд, чийг нэвтрэхээс хамгаалах ёстой.

44.10.Барилга байгууламжийн ашиглалтын үеийн аюулгүй байдлын шаардлагыг хэрэгжүүлэх үүргийг тухайн барилга байгууламжийн өмчлөгч, эсхүл үйл ажиллагаа явуулж байгаа байгууллага, аж ахуйн нэгж хариуцна.

45 дугаар зүйл. Барилга байгууламжийн хамгаалалт, буулгалтын үед аюулгүй байдлыг хангахад тавих шаардлага

45.1.Барилга байгууламжийн ашиглалтыг зогсоосон тохиолдолд хүмүүс болон хүрээлэн байгаа орчинд хор хохирол учруулахгүй, хүмүүсийг

барилга байгууламж руу зөвшөөрөлгүй нэвтрүүлэхгүй байх арга хэмжээг зохион байгуулах, барилгын хог хаягдлыг цэвэрлэх, зориулалтын цэгт зөөж тээвэрлэн, зайлуулах ажлыг өмчлөгч хариуцан хэрэгжүүлнэ.

45.2.Барилга байгууламжийг буулгахын өмнө бүх инженерийн хангамжийн сүлжээг салгаж дахин холбох үйлдэл хийхээс сэргийлэх арга хэмжээ авсан байна.

45.3.Тэсэлгээний материал ашиглах, шатаах, эсхүл бусад аюултай аргаар барилга байгууламжийг буулгах техникийн шийдлийн аюулгүй байдал нь энэ техникийн зохицуулалтын 17.22-т заасан туршилт, судалгаа, тооцооны аль нэгийг эшилж үндэслэх ёстой.

45.4.Барилга байгууламжийг буулгах ажлыг боловсруулсан тодорхой төслийн үндсэн дээр гүйцэтгэх бөгөөд төсөлд хүмүүс, хүрээлэн байгаа орчин, зэргэлдээ орших барилга байгууламж, инженерийн дэд бүтэц тухайлбал, одоо ажиллаж байгаа газар доорх инженерийн шугам сүлжээний аюулгүй байдлыг хангах техникийн шийдлийг тусгана.

45.5.Барилга байгууламжийг буулгах ажлыг барилгын бүтээц болон тэдгээрийн элементүүд гэнэт, бүхлээрээ нурах эрсдэл үүсэхгүй байх аргаар гүйцэтгэнэ.

45.6.Барилга байгууламжийг буулгах ажлын аюулгүй байдлын хариуцлагыг буулгах ажлыг гүйцэтгэж байгаа аж ахуйн нэгж хүлээнэ.

ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ, ТЭДГЭЭРИЙН ЗУРАГ ТӨСЛИЙН БАРИМТ БИЧИГ, БАРИЛГЫН АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ, АШИГЛАЛТЫН ҮЕИЙН ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭ

46 дугаар зүйл. Барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг барилгын ажлын гүйцэтгэл, ашиглалтын үеийн тохирлын үнэлгээний журам

46.1.Барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг, барилгын ажлын гүйцэтгэл, ашиглалтын үе шатад хийх тохирлын үнэлгээг дараах зорилгоор гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- 1) инженер хайгуулын судалгааны үр дүн энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг баталгаажуулах;
- 2) зураг төслийн баримт бичигт тусгасан барилга байгууламжийн шинж чанарууд энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг барилга байгууламжийг барьж эхлэхийн өмнө баталгаажуулах;

3) барьж дууссан барилга байгууламжийн шинж чанарууд энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээлгэж өгөхийн өмнө баталгаажуулах;

4) ашиглаж байгаа барилга байгууламжийн шинж чанар энэ техникийн зохицуулалт болон зураг төслийн баримт бичигт заасан шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг тодорхой цаг хугацааны давтамжтайгаар баталгаажуулах.

46.2.Инженер хайгуулын судалгааны үр дүнд хийх тохирлын үнэлгээгээр энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагад судалгааны үр дүн нь нийцэж байгаа эсэхийг тогтооно.

46.3.Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт хийх тохирлын үнэлгээгээр энэ техникийн зохицуулалтын шаардлага ба инженер хайгуулын судалгааны үр дүнтэй зураг төслийн баримт бичиг нийцэж байгаа эсэхийг тогтооно.

46.4.Барилга байгууламжийг барих явцад болон барьж дуусах шатад хийх тохирлын үнэлгээгээр гүйцэтгэсэн барилгын ажил түүний гүйцэтгэлийн үр дүн, хэрэглэсэн барилгын материал, бүтээгдэхүүн энэ техникийн зохицуулалт ба зураг төслийн баримт бичгийн шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг тогтооно.

46.5.Барилга байгууламжийн ашиглалтын үеийн тохирлын үнэлгээгээр тухайн барилга байгууламж нь энэ техникийн зохицуулалт ба зураг төслийн баримт бичгийн шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг тогтооно.

47 дугаар зүйл. Барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг, барилгын ажлын гүйцэтгэлд заавал хийх тохирлын үнэлгээ

47.1.Барилга байгууламж болон тэдгээртэй холбоотой зураг төслийн баримт бичиг, барилгын ажлын гүйцэтгэлд заавал хийх тохирлын үнэлгээг дараах байдлаар гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- 1) зураг төслийн баримт бичиг нь энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцсэн эсэх тухай тайлан, дүгнэлт гаргах;
- 2) инженер хайгуулын судалгааны үр дүн ба зураг төслийн баримт бичигт магадлалын дүгнэлт гаргах;
- 3) барилга байгууламжид техникийн хяналтыг хэрэгжүүлэх;
- 4) барилга байгууламжид техникийн улсын хяналтыг хэрэгжүүлэх;
- 5) шинээр барьсан, өргөтгөсөн, шинэчлэлт хийсэн, засварласан барилга байгууламж нь зураг төслийн баримт бичигт заасан шаардлагад нийцсэн эсэх тухай тайлан, дүгнэлт гаргах;

6) шинээр барьсан, өргөтгөсөн, шинэчлэлт хийсэн, засварласан барилга байгууламж нь энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцсэн эсэх тухай тайлан, дүгнэлт гаргах;

7) барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээж авах улсын комиссын нэгдсэн дүгнэлт гаргах.

47.2.Барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичигт заавал хийх, энэ техникийн зохицуулалтын 47.1-ийн 3-т заасан тохирлын үнэлгээг зураг төсөл зохиогч өөрөө хийх бөгөөд зураг төслийн баримт бичгийг барилга байгууламжийн зураг төслийг боловсруулах даалгавар болон энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан тухай тайлан, дүгнэлт гаргаж гүйцэтгэнэ. Энэ тайлан, дүгнэлтийг гаргахдаа энэ техникийн зохицуулалтын 7.1-д заасан норм, нормативын баримт бичиг болон зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах гэрээний шаардлагыг үндэслэсэн байна.

47.3.Барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг, барилгын ажлын гүйцэтгэлд заавал хийх, энэ техникийн зохицуулалтын 47.1-ийн 2 ба 47.1-ийн 4-т заасан тохирлын үнэлгээг зөвхөн хууль тогтоомжид үндэслэн гүйцэтгэнэ. Эдгээр тохирлын үнэлгээг хийхэд энэ техникийн зохицуулалтын 7.1-д норм, нормативын баримт бичиг болон зураг төсөл боловсруулах даалгаврыг үндэслэнэ.

47.4.Аюултай үйлдвэрлэл явагдах барилга байгууламж, онцгой болон онц аюултай, техникийн хувьд төвөгтэй барилга байгууламж, соёлын өвийн барилгыг сэргээн засварлах зураг төслийн баримт бичигт заавал хийх, энэ техникийн зохицуулалтын 47.1-ийн 2-т заасан тохирлын үнэлгээг эрх бүхий төрийн байгууллага хийнэ. Мөн улс, орон нутгийн төсөв, гадаадын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр баригдах барилга байгууламж нэгэн адил хамаарна. Бусад тохиолдолд зохих шаардлагыг хангасан, магадлал хийх эрх, чадамж бүхий төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж энэ үнэлгээг хийж болно.

47.5.Барилга байгууламжийн барилгын ажлын гүйцэтгэлд заавал хийх, энэ техникийн зохицуулалтын 47.1-ийн 5 ба 47.1-ийн 6-д заасан тохирлын үнэлгээг барилгын ажлын гүйцэтгэгч хариуцан хийх бөгөөд шинээр барьсан, өргөтгөсөн, шинэчлэлт хийсэн, засварласан барилга байгууламжийг гэрээний нөхцөл, зураг төслийн баримт бичиг болон энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцүүлэн гүйцэтгэсэн тухай нэгдсэн тайлан, дүгнэлт (дотоодын техникийн хяналтынхаа үр дүнг үндэслэн)-ийг гаргаж, баталгаажуулах замаар гүйцэтгэнэ.

47.6. Гүйцэтгэгч инженерийн хангамжийн сүлжээг суурилуулах ажил, эсхүл зураг төсөл зохиогчтой тохиролцсон өөрчлөлтийн дагуу гүйцэтгэсэн ажил нь гаргасан техникийн шийдэлд нийцэж байгааг нотлох гүйцэтгэлийн баримт бичгийг энэ техникийн зохицуулалтын 43.3-т заасны дагуу үйлдэж, баталгаажуулна.

47.7. Инженерийн хангамжийн систем болон тодорхой бүтээцийн туршилтыг биет байдлаар тусгайлан хийх талаар барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт заасан тохиолдолд гүйцэтгэгч хариуцан зохион байгуулж явуулна. Туршилтыг зураг төслийн баримт бичиг болон холбогдох норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагад нийцүүлэн гүйцэтгэж тайлан, дүгнэлтээр баталгаажуулна.

47.8. Барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт заавал хийх, энэ техникийн зохицуулалтын 47.1-ийн 1-д заасан тохирлын үнэлгээг зураг төслийн баримт бичигт магадлал хийлгэхээс өмнө гүйцэтгэнэ.

47.9. Барилга байгууламжийн барилгын ажлын гүйцэтгэлд заавал хийх, энэ техникийн зохицуулалтын 47.1-ийн 5 ба 47.1-ийн 6-д заасан тохирлын үнэлгээг барилгын ажил дууссаны дараа тухайн барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээлгэж өгөхийн өмнө гүйцэтгэнэ. Захиалагчийн техникийн хяналт хэрэгжүүлэгчтэй зөвшилцсөний үндсэн дээр эдгээр тохирлын үнэлгээг нэгтгэж, гаргаж болно.

47.10. Техникийн хяналтыг барилга байгууламжийн амьдралын мөчлөгийн бүх үе шатад тэдгээрийн чанар, аюулгүй байдлыг холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд хангах, хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалах, эрчим хүчний хэмнэлтийн шаардлагыг хангахад хяналтын үйл ажиллагааны тогтолцоог бий болгож, хэрэгжүүлнэ.

47.11. Барилгын үйл ажиллагаанд оролцогч бүх тал (захиалагч, гүйцэтгэгч, зураг төсөл зохиогч, орон нутгийн захиргаа, хяналтын байгууллага)-ууд барилга байгууламжийн чанар, аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн техникийн хяналтыг цогц байдлаар (орц, явц, гарц дээр) хэрэгжүүлнэ. Техникийн хяналтын үр дүнг заавал баримтжуулж, баталгаажуулна.

47.12. Зураг төсөл зохиогчийн хяналтыг хэрэгжүүлэх хэлбэрийг захиалагч, зураг төсөл зохиогч, гүйцэтгэгч талууд харилцан тохиролцож, гэрээгээр зохицуулна. Аюултай үйлдвэрлэл явагдах барилга байгууламж, онцгой болон онц аюултай, техникийн хувьд төвөгтэй барилга байгууламжийг барьж байгуулах, соёлын өвийн барилгыг сэргээн засварлахад зураг төсөл зохиогчийн хяналтыг зураг төслийн байгууллага заавал өөрөө хэрэгжүүлэх

бөгөөд тайлан, дүгнэлт гаргаж баталгаажуулсан байна. Бусад тохиолдолд зураг төсөл зохиогчийн хяналтыг зураг төслийн байгууллага заавал өөрөө хэрэгжүүлэхгүй, мэргэжлийн өөр байгууллагаар гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлж болно.

47.13.Захиалагчийн техникийн хяналтыг гүйцэтгэгчийн хийж буй барилгын ажил, хэрэглэж байгаа барилгын материал, бүтээгдэхүүн, тоног төхөөрөмж тэдгээрийн хадгалалт, хамгаалалт нь зураг төслийн баримт бичиг болон холбогдох норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг хөндлөнгөөс хянаж, дүгнэлт гаргах байдлаар хэрэгжүүлнэ. Захиалагчийн техникийн хяналтыг холбогдох дүрмийн дагуу зохицуулна.

47.14.Барилгын ажлын явцад барилга байгууламжийн чанар, аюулгүй байдалд тавих техникийн улсын хяналтыг холбогдох хууль тогтоомжоор хүлээсэн үүргийнхээ дагуу зохих эрх бүхий төрийн байгууллага гүйцэтгэх бөгөөд хяналтын үр дүнгээр дүгнэлт гаргана. Техникийн улсын хяналтыг аюултай үйлдвэрлэлийн объект, онцгой болон онц аюултай, техникийн хувьд төвөгтэй барилга байгууламжийг барьж байгуулах, соёлын өвийн барилгыг сэргээн засварлахад заавал хэрэгжүүлнэ. Бусад барилга байгууламжийн хувьд эрсдэлийн түвшнийг үндэслэн түүвэр байдлаар хяналтыг хэрэгжүүлнэ.

47.15.Барьж дууссан барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээж авахтай холбоотой энэ зүйлийн 47.1-ийн 7-д заасан тохирлын үнэлгээг энэ зүйлийн 47.5, 47.6, 47.7, 47.12, 47.13, 47.14-т заасан гүйцэтгэгч, зураг төсөл зохиогч, захиалагч, эрх бүхий төрийн байгууллагын гаргасан тайлан, дүгнэлтийг үндэслэн тухайн барилга байгууламжийн чанар, аюулгүй байдалд үнэлэлт, дүгнэлт өгөх байдлаар гүйцэтгэнэ. Барьж дууссан барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээж авах үйл ажиллагааг холбогдох дүрэм, журмын дагуу зохицуулна.

47.16.Хувийн орон сууцны барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг болон барилгын ажлын гүйцэтгэлд хийх тохирлын үнэлгээг өмчлөгч сайн дурын үндсэн дээр хийлгэнэ. Өмчлөгч тохирлын үнэлгээг хийлгээгүй тохиолдолд тухайн барилга байгууламжийн аюулгүй байдлыг өөрөө хариуцна.

48 дугаар зүйл. Барилга байгууламж, тэдгээрийн ашиглалтын үйл ажиллагаанд заавал хийх тохирлын үнэлгээ

48.1.Барилга байгууламж, тэдгээрийн ашиглалтын үйл ажиллагаа нь энэ техникийн зохицуулалт болон зураг төслийн баримт бичгээр тогтоосон

шаардлагад нийцэж байгаа эсэхэд заавал хийх тохирлын үнэлгээг дараах байдлаар гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- 1) ашиглагчийн техникийн хяналтыг хэрэгжүүлэх;
- 2) техникийн улсын хяналтыг хэрэгжүүлэх.

48.2.Барилга байгууламж, тэдгээрийн ашиглалтын үйл ажиллагаанд ашиглагчийн техникийн хяналт байдлаар заавал хийх тохирлын үнэлгээг барилга байгууламжийн өмчлөгч, эсхүл ашиглалтыг хариуцсан этгээд Барилгын тухай хууль болон бусад норм, нормативын баримт бичигт заасан шаардлагын дагуу гүйцэтгэнэ.

48.3.Ашиглагчийн техникийн хяналтыг барилгын бүтээц, инженерийн тоног төхөөрөмжид энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцэхгүй эвдрэл, гэмтэл гарсан эсэхийг илрүүлэх зорилгоор барилга байгууламжийн техникийн төлөв байдалд хяналт шинжилгээ хийх замаар гүйцэтгэнэ.

48.4.Онцгой болон өндөржүүлсэн түвшний барилга байгууламжийн техникийн төлөв болон зураг төслийн баримт бичигт тусгасан дамжуулах хоолойн байгууламж, инженерийн хангамжийн сүлжээ ба систем, барилгын бүтээц, буурь, орон зайн системийн аюулгүй байдалд хийх ашиглагчийн техникийн хяналтыг туршилтын тоног төхөөрөмж, хэмжилтийн багаж хэрэгсэл ашиглан хэрэгжүүлнэ.

48.5.Ашиглагчийн техникийн хяналтыг барилга байгууламжийн зураг төслийн баримт бичигт заасан үзлэг шалгалт, хяналт шинжилгээ хийх хугацаатай нийцүүлж явуулах ёстой. Мөн барилга байгууламжийн бүтээц, инженерийн хангамжийн системд согог, гэмтэл илэрсэн тохиолдолд тус хяналтыг хэрэгжүүлнэ.

48.6.Барилга байгууламж, тэдгээрийн ашиглалтын үйл ажиллагаанд техникийн улсын хяналт байдлаар заавал хийх тохирлын үнэлгээг холбогдох хуулиар олгогдсон эрх, үүргийнхээ хүрээнд зохих эрх бүхий байгууллага гүйцэтгэнэ.

48.7.Барилга байгууламж, тэдгээрийн ашиглалтын үйл ажиллагаанд хийх техникийн улсын хяналтыг хариуцлагын онцгой, өндөржүүлсэн, хэвийн түвшний барилга байгууламжаас тэдгээрийн эрсдэлийг харгалзан түүвэр байдлаар явуулна.Техникийн улсын хяналтын үр дүнгээр холбогдох эрх зүйн акт гаргана.

49 дүгээр зүйл. Барилга байгууламж болон тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг, барилгын ажлын гүйцэтгэлд хийх сайн дурын тохирлын үнэлгээ

49.1.Барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг, барилгын ажлын гүйцэтгэлд хийх сайн дурын тохирлын үнэлгээг инженер хайгуулын судалгаа, зураг төслийн баримт бичигт хийх хөндлөнгийн дүгнэлт, зураг төсөл зохиогчийн хяналт, барилга байгууламж, тэдгээрийн буурь, барилгын бүтээц, инженерийн хангамжийн системийн төлөв байдалд үзлэг шалгалт, хяналт шинжилгээ хийх байдлаар гүйцэтгэнэ.

49.2.Барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг, барилгын ажлын гүйцэтгэл, ашиглалтын үйл ажиллагаанд хийх сайн дурын тохирлын үнэлгээг тогтоосон журмын дагуу гүйцэтгэнэ.

НАЙМДУГААР БҮЛЭГ. ХАРИУЦЛАГА, ШИЛЖИЛТИЙН ЖУРАМ

50 дугаар зүйл. Хариуцлага

50.1.Энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагыг хэрэгжүүлээгүй, эсхүл хэрэгжүүлэхээс зайлсхийсэн зөрчил гаргаж иргэдийн амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчин, амьтан, ургамлын амьдрах орчинд сөрөг нөлөө үзүүлсэн, их хэмжээний хохирол учруулсан нь эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр тогтоогдсон бол зөвшөөрөл эзэмшигчийн тухайн зөвшөөрлийг хүчингүй болгох болон Монгол Улсын холбогдох хуульд заасан бусад зохих хариуцлагыг хүлээх үндэслэл болно.

51 дүгээр зүйл. Шилжилтийн журам

51.1.Энэ техникийн зохицуулалтаар тогтоосон барилга байгууламж, тэдгээрийн зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, барилгын ажлын гүйцэтгэх, ашиглах үйл ажиллагаанд тавих шаардлага нь барилга байгууламжийг шинэчлэх болон их засварын ажил гүйцэтгэх хүртэл дараах барилга байгууламжид хамаарахгүй. Үүнд:

- 1) тухайн шаардлага хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнө ашиглалтад орсон барилга байгууламж;
- 2) тухайн шаардлага хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнө магадлал хийгдсэн, эсхүл магадлал хийлгэхээр өгсөн зураг төслийн баримт бичгийн дагуу барих, шинэчлэх, их засварын ажил хийгдэх барилга байгууламж;
- 3) зураг төслийн баримт бичиг нь магадлал хийхийг шаардаагүй ба тухайн

шаардлагыг хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнө барилгын ажлыг эхлүүлэх хүсэлтийг мэдүүлсэн барилга байгууламж.

51.2.Энэ техникийн зохицуулалт батлагдаж, мөрдөж эхлэх өдрөөс өмнө хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа норм, нормативын баримт бичгийг үндэслэж гаргасан аливаа техник технологийн болон бүтээцийн шийдэл, магадлал, судалгаа, дүгнэлтийг бодитой гэж үзнэ.

---o0o---

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакц
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medeel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 4

Индекс: 200003